

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно — політичний місячник

З М І С Т

Насамперед Держава	1
В двадцять четверту річницю	2
Д. Донцов — Вашингтон, Стокгольм і Київ	2
Д-р В. Трембіцький — Постанова й упадок незалежних держав Східньої Європи в рр. 1917 — 1923	7
Юрій Тис-Крохмалюк — Чи буде третя світова війна	10
Петро Кізко — Дух волелюбців	14
Василь Швець — Кров (балада)	16
М. Чировський — Таємниця американського просперитету	17
І. Тернопільський — „Катехізм українця” М. Міхновського	21
Іван Боднарук — Проти фальшування Шевченкового сві- тогляду	23
І. Б. — Тінь Заглоби все ще блукає	24
Маніфестація працівників української культури Північної Америци на захист української культури і народу	26
З життя Відділів	31
З листів до Редакції	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

**Немає української родини без української книгозбірні!
Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!**

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25- ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої куль- тури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свя- то УПА), стор. 32	0.25
Е. Маланюк: Остання весна — (повізі) стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та йо- го доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (тра- гедія на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська уго- да, стор. 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну україн- ську історіографію, стор. 87	1.50	М. Островерха: Великий Василянин, стор. 48	0.50
А. Княжинський: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) стор. 288	3.75	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічний боротьбі стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та ви- никнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, стор. 44	0.50	Хосе Ортега: Бунт мас	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, стор. 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславизм в советській істо- ріографії і політиці, стор. 37	0.25		
В. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чушринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

РЕДАКЦІЙНА

НАСАМПЕРЕД ДЕРЖАВА

(З ПРИВОДУ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ)

Зайняті безперервною, хоч і змінливою у своїх методах боротьбою проти жорстокого ворога, ведучи священну війну за волю і незалежність українського народу, що коштувала життя не десятків, але десятків тисяч членів Організації Українських Націоналістів, воєнків і старшин Української Повстанської Армії та кращих патріотів — ті, що інспірували, ініціювали й в крайньо несприятливих умовах здійснювали Акт 30 червня 1941 року, якщо залишилися в живих, мали замало часу, щоб належно освітити вагу й історичне значення цієї події.

Вони бо завжди були вірні засаді: нехай пропадуть наші імена й наша особиста слава, але хай буде, хай постане і живе вічно українська держава, передусім Держава!

І хоч кожного року відзначається роковини цього Акту, за щоденною працею не зуміли ми дати глибокої аналізи цієї історичної події і як наслідок цього маємо таку неприцуплену в будь-якій шануючій себе нації оцінку, як, наприклад, вислів в англійській українській енциклопедії: „У практиці ці акти (проголошення і встановлення Правління) мали мале значення” (т. I, ст. 886).

Так то редактор енциклопедії, що напевно залишився б маловідомим географом, якби наш рух не видвигнув його в Кракові на переломі 1939-40 рр., не зумів в оцінці Акту стати вище за провінційного адвоката (що його теж ми видвигнули вліті 1941 р. у Львові), який здобувся тільки на вислів „від держави до комітету”.

Чи ж то винна ідея українського націоналізму, чи ж то вина за Організацією Українських Націоналістів, що з-поміж нації в скрутних умовах між молотом одного займанця і ковадлом другого, з переважними силовими засобами, іноді на суспільній драбині висувались особи, що кожну велику справу зведуть „від держави до комітету”?

А от залишилися вірними українській державності навіть тоді, коли на це не давав дозволу „герренфольк” чи інший „визволитель”, ті „неспокійні”, „нерозважні” бандерівці. Хай же їх за це розстрілюють, хай садять у кацети, хай ними начиняють вагони і вивозять на Колиму, в Кінгрі чи деінде в „неісходимій Сибірі”, а ми, розумні, з досвідом, стоятимемо за „реалітети”, розніхасмо „сучасну Україну”. Таке, мабуть, мислять собі ті, кому важко було залишитися вірними, послідовними виконавцями вказівок, напрямних

Акту Відновлення Української Держави, Акту, який засвідчив невмирущість духа нації, що за всяких умов виявляє свою волю бути володарем своєї землі й історичної долі.

Дехто забуває, що творці Акту, навчені досвідом 1917-21 років, коли маси можна було підняти, але політичний провід зволікав з проголошенням самостійності України, у 1941 році, переборюючи страх і вагання „розважних”, не хотіли повторити помилки з часу Визвольних Змагань і проголосили волю нації жити незалежним життям.

Дехто хоче не доглянути, що це була українська держава з своєю територією і владою, якій населення залягло повну підтримку в свосередньому плебісциті — численних зборах населення міст і сіл Західних і Центральних Земель України.

Дехто намагається примкнути очі на те, що аж поки прийшла німецька окупаційна влада, всюди на території, що її залишили більшовики, функціонувала українська адміністративна влада, а в областях, що відповідали колишнім польським воєводствам, Управління видавали розпорядки в окремих „обласних денниках розпорядків”.

Сумлінні дослідники тих часів повинні б також поцікавитися аграрною реформою, що її проведено безболісно, а була це головним чином ліквідація колгоспів.

Сумлінні дослідники повинні б радіти відбудовою шкільництва і того, що можна назвати українською пропагандою, що нею з доручення Державного Правління на чолі якого стояв Ярослав Стецько, керував проф. С. Ленкавський, а його співробітниками були д-р П. Мірчук, ред. Д. Чайковський, д-р М. Прокоп і ін.

Сумлінні дослідники могли б зрадіти, якби простудіювали програми викладів на курсах для працівників самоврядування, якби поцікавилися кількістю випускників, якби дослідили працю українських військових шкіль, що ще перед виникненням УПА підготовляли кадри підстаршин і старшин, які згодом дістали бойове хрещення в численних боях УПА з ворогами на два боки.

Якби ж дослідники, які плетуть тепер пісенітницю про Акт і його змагання, простудіювали стратегію двофронтної партизанської війни ген. Чупринки, ген. Перебийноса і інших, то знали б, що то була справжня держава, що начальним гаслом націоналістів є, було й буде: **н а с а м п е р е д д е р ж а в а**.

Д. Донцов

ВАШИНГТОН, СТОКГОЛЬМ І КИЇВ

Дві акції еміграції викликали напад скаженини в Москві, — здвигнення пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні і зложення вінця перед пам'ятником союзника Мазепи, Карла XII в Стокгольмі. У пляні фізичнім, т. зв. реальної політики, ці дві акції ніби не зробили нічого, хоч виступ українців, балтійців і шведських симпатиків АБН в Стокгольмі почасти спричинився до наглого упадку Хрущова. Але мали ці акції значення духового стимулу, вагітного на поважні наслідки в пляні матеріальнім.

Розніженому, звигіднілому демократичному світові Заходу привид Мазепи нагадав про наші жажливі, не „мирні” часи, про східню орду, про оборону християнської цивілізації. Шев-

ченко ж у Вашингтоні?.. Він чекав приходу „нового Вашингтона з новим і праведним законом”, а не дочекавшись сам символічно прийшов до Вашингтону з своїм „новим і праведним законом”, з законом свободи націй під охороною хреста і лицарського меча, законом, забутим „демократією”... Звідси вибух злости Москви проти цієї з'яви Шевченка і тіні Мазепи. Пригадка, що історична, шевченківсько-мазепинська Україна встає з домовини, перелякала Москву і насторожила „демократію”.

Ці дві події виявили, крім того, мобілізуючу силу нескортого духа нашої нації, зробили з воюючої України прапор, який почав уже

В ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТУ РІЧНИЦЮ

Акт Відновлення Української Державности 30 червня 1941 року знайшов цілковиту моральну піддержку в обох наших Церквах, що виявилось у пастирському листі до українського народу Митрополита Андрея Шептицького та в посланні Єпископа Полікарпа.

В пастирському листі Митрополит А. Шептицький писав:

„З волі Всемогущого і Всевишнього Бога Тройці Єдиного загалась нова епоха в житті Державної Соборної України. Народні Збори, що відбулись вгорашнього дня, ствердили і проголосили цю подію. Повідомляюги Тебе, Український Народе, про вислужання наших благальних молитов, взиваю Тебе до вияву вдячности для Всевишнього, вірности до Його Церкви і послуху для влади”.

Свого пастирського листа Митрополит Андрей закінчив такими словами:

„Бог нехай благословить усі Твої праці,

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

Український Народе, і нехай дасть усім нашим провідникам святу мудрість із неба!”

У своєму посланні Преосвященний Полікарп, Єпископ Луцький звертався до українського народу:

„Любі мої діти! Велике Боже милосердя і справедливність приблизились до нас. Довгі роки тернів наш нарід наруги й знуцання над святою вірою православною і над його національними погуваннями, над його людською гідністю. В державі большевицького антихриста терор і жах дійшли до негуваних досі розмірів, у порівнянні до яких бліднуть переслідування християн за часів римських імператорів... і оце на наших огах справедливність Божа сповнилась. По нашій звільненій українській землі несеться радісний гомін... сповнилась відвізна мрія. В городі князя Льва з раріовисильні несеться над нашими горами, нивами, ланами, над нашою так густо зрошеною кров'ю землею радісна вістка: проголошено Самостійну Українську Державу.”

Своє послання Преосвященний Полікарп закінчив словами:

„Нехай Господь Бог милосердний допомагає Тобі. Народе мій, і Тобі, Уряде наш, будувати Самостійну Українську Державу, а моя молитва за всіх Вас перед престолом Всевишнього буде завсіді... Призиваю на весь український нарід і Його Державний Уряд Всемогуче Боже благословення”...

під собою збирати активні протибольшевицькі і протимосковські сили Заходу.

І якраз в годину, коли знову встає на ноги довголітнім сном приспана традиційна Україна, якраз тоді робить розпачливі старання дегенеруюча наша і не наша демо-соціалістична, москвофільська „еліта”, щоб зогидити, оббріхати цю традиційну Україну. Представники вчорашньої і сучасної драгомановщини до ідеї, до поняття, до духа козацько-лицарського Куліш, скінчив очорнюванням його, особливо як барда козаччини. Невдало, але вперто і за те саме „розвінчував” Шевченка Драгоманов і Арабаджин, не зносив воскреслого козацтва України В. Винниченко (злостився, що забажалося „кріпакові на шляхтича перевернути-України, як і до справжнього Шевченка, відносяться різко негативно. Звеличник Шевченка, ся!”); громив козаччину, як дич степову (і славив царицю Катерину) „радикал”, а потім „католик” О. Назарук; стягав автора „Гайдамаків” з постаменту І. Багряний; плямують пам’ять Мазепи емігрантські „вільноукраїнці”, а модерних мазепинців (УПА) — ганять як авантюристів „революційні” та інші „демократи”...

Була це та демо-соціалістична інтелігенція початків цього віку, яка нашому народові, з його ще живими козацькими, приватновласницькими і релігійними традиціями, хотіла накинути принесених з чужини божків безбожництва, Марксового соціалізму і московського „братерства братнього”. Коли ж „окрадена” Україна збудилася „в вогні”, щоб „встать на ката знову”, — вони проти волі вступили на шлях боротьби. Але при перших невдачах напав на многих із них сумнів — „а може большевики мають рацію”? В. Винниченко, а за ним потягли до Москви М. Грушевський, Ю. Бачинський, Ю. Студинський, А. Крушельницький, М. Рудницький, М. Вороний, О. Севрюк, М. Лівіцький (два останні підписали Берестейський договір), І. Борщак, ліві ес-деки та ес-сери... Від Івана Мазепи був їм ближчий Ісаак Мазепа, який у 1919 р., заснувавши в Кам’янці „Комітет оборони республіки”, через швейцарського комуніста Плятена розпочав був переговори з большевиками, на щастя ударемнені С. Петлюрою. Трагічна смерть останнього започаткувала кінець політичної ролі демо-соціалістичної інтелігенції.

Суперечність між москвофільським інтернаціоналізмом цієї інтелігенції і наказом доби вести словом і ділом боротьбу з Москвою і з комунізмом позбавила ту інтелігенцію значення активної організуючої національної сили. Від 1926 року цією силою став націоналізм.

Двоподіл українських політичних сил від того часу наступав чимраз яскравіше, — так, як його передбачав Шевченко з своїми „близнятами” Іванами, з протиставленням козацтва — шашелям, які гризуть і тлять націю в службі принесеному з чужини ідолові. Ці шашелі і в краю і на еміграції, і морально і ідейно розкладаються в поспішнім темпі. У ХІХ віці їхні вчителі проголосили супремацію плотського „розуму власного без міри основ”, без віри у всеоживляючу силу Духа. Модерні шашелі твердять, що „релігійність і містика це млісний молочний шлях почувальних сил душі”, — отже блудний шлях... Людина сильна вірою? Це фантазії! Сильна людина це „людина розуму, одвертого і доступного для різних аргументів” — сьогодні одних, завтра других... (Іванейко — „Загублена людина”). А коли це проголосилося, тоді сталося те, що передбачав Шевченко: коли матеріалістична людина проголосила найвищим світочем свій плотський розум, як світлий маяк в мозку тої „загубленої людини”, то нагло той „маяк” „погас і в тую косяну комору налізли свині ізнадвору та й сопуть”... І віщують через таку людину свою чотириногу мудрість. На думку шашелів, до віри пхає людину „лише розпука”, бо „не на геніях і не на героях спочиває суспільство, а на масі філістрів”, яких називається „порядними людьми”, але які є просто словоблуди. Для них головні „рушійні сили світу це голод і кохання” (шлунок і секс), а додатньою силою, яка „винищує душевну отаманщину” українську, є для „демократичних” філістрів марксизм, бо „дисциплінує людські душі догматикою”, яка шкідлива тільки в націоналізмі... (того ж автора — „Галичанство”)

Інші філістри ідуть ще далі: проголошують, що „життя не знає абсолютних правд ні вартостей”, що „розумний політик говорить навіть з ворогом”, бо „політика це бізнес”; що коли якийсь советофіл, наприклад, типу Багряного, скорше знайде стежку до сильних світу цього, то треба його зробити речником нації... Що

большевицька революція — „явище моральне”, а націоналізм це просто „нігілізм”; що треба бути демократом, бо „демократія це постійний компроміс, постійний ревізіонізм своїх власних настанов”; що треба діяти „не містикою духа, а розумом” філістрів... Бо „програми власних сил”, „чести нації”, „героїзму” або „маячення трьох літер УПА” — це все пуста балаканина; що треба кинути „бляшані фрази про власні сили”, не сподіватися „розвалу большевицької імперії” і засвоїти собі філософію жидівського автора, комуніста Камюса, що „основна вимога життя це зберегти свої тіла”. Віра? Це теж пуста річ для філістра, бо „ніяка віра не виправдує, щоб за неї приносили в жертву життя людей” (Т. Лапичак).

Ця цинічна лакейська філософія філістрів була філософія, як казав Франко, людей „простого хлопського розуму”, або, як самі вони казали, „пересічі”. Їх „розум” був безсилий вірити у великі ідеали, а щоб серце їх „пламенем взялось”, горінням до високого, того не можна було чекати від породи людей літеплих, ні гарячих, ні холодних. Тому й шляхи їх були непевні, бо „люди з роздвоєними думками нетверді в путях своїх”. Удають патріотів, які боліють за націю, але кожний з них міг би сказати про себе: „але кров моя раб, але мозок мій раб”, словами І. Франка, який пророкував, що не людям, „роздертим сумнівами”, оплутаним „невільничим страхом” вести націю у велике майбутнє; що люди цієї вдачі все будуть покірні „усякому, хто зрадою й розбоєм” їх націю „скував і запряг на вірність”. Шлях людей цієї вдачі, „нетвердих в путях своїх”, завше є той „шлях широкий, битий, курявою вкритий, де люди всі отарою здаються, де не ростуть ні квіти, ні терни”. Шлях „дружньої кооперації” з раковськими, марґолініми, хрущовими чи шелеспініми та їх попихачами „із малоросів”, з новочасними кочубеями й ґалаґанами — кооперації з дияволом.

З дияволом? Це не фраза, бо знайдемо про це і в „Кобзарі”, який бачив, що ті „шашелі”, які розтлівають Україну, які б'ють поклони перед здвигнутим Москвою „куміром” на нашій землі, — що вони б'ють поклони перед дияволом, перед „духами злоби”, символізованими у „Кобзарі” в образі мешканців пекла, ворон.

Останньою ганебною сторінкою „еволуції”

шашелів на еміґрації є той „культурообман” з советськими агентами. Коли оглядаєш „високодостойних” політиків еміґрації (очевидно, „самостійників”), як вони в своїх льокалях вітають висланців компартії, руки якої заплямлені кров'ю мільйонів українців, — то дійсно бачиш, що ті високодостойні вже заприятнилися з дияволом... Коли бачиш „діячів”, що привітно розмовляють з агентами тої компартії, яка, наприклад, закатувала на смерть брата чи батька того „діяча”, — то не можеш позбутися думки, що ці „діячі” вже не люди, а людське падло... Коли українські „патріоти” оплескують у своїй залі советського „поета”, знаного з ординарних і богохульних (в „рідній мові”) „поезій” про Діву Марію, то мимоволі думаєш, що маємо діло з безмозглою двоногою чередою, яка танцює під батуту диявола... Зрештою, чи ж не писав один із тих звеличників тичин і сосюр, що нам часом треба „робити компроміси з дияволом”?

Дегенерація демо-соціалістичної лжееліти, з браком віри у велике, з розщепленою психікою, з роздвоєними думками, „нетвердої в путях своїх” — добігає шпилью. В нашу добу, коли, писав Гоголь, диявол без маски прийшов у світ, нам безнастанно треба пам'ятати слова апостола Якова: „Скоріться Богові і протиставтеся дияволу, і втече від вас”. Люди, збаламучені „современними вогнями” віку цього, віку „демократії”, соціалізму, „миру” і „прогресу”, це ті, що або запряглися допомагати дияволу, відреклися від Бога, або „хоч нібито коряться Богові — не мають відваги протиставитися чортові. І тому не можуть відігнати його.

Це вмiли робити „славні прадіди великі” наші, і це зроблять їхні духові нащадки, люди зовсім іншої крові, як свідчать Шевченко і Франко, крові „лицарської”, не „сукроватої” крові, не крові раба.

Згадав вище, як лицарську касту України ненавиділа всім своїм серцем рабським наша „прогресивна” еліта, що задумала Україну „повести за віком” божків матеріалізму, віком Маркса, Фройда, Леніна. І — цікаво — що коли Захід, не нинішній, задурений „культурою” московської орди, а Захід Віктора Гюґо, лорда Байрона, Готшала, Ліста, Деруледа, Захід, який ще захоплювався героїкою, коли той Захід захоплювався Україною, — то захоплював-

ся Мазепою, Україною лицарською, як тепер Шевченком, борцями УПА або геніяльним майстром нашої героїчної і містичної музики, Кошицем. „Марусю” Марка Бовчка чи драму „Гетьман” П. Деруледа радив той Захід своїм школам для виховання героїки і патріотизму свого юнацтва... І коли тепер, у різних кінцях землі, чужинці, спрагли правди і боротьби за неї, звертають свої очі до героїчної, противосковської України, як, наприклад, німець Фурман, єпископ Цішек, бразилійські студенти, або коли вони захоплюються Шевченком, то не Шевченком „Садка вишневого”, а „Гайдамаків” і „Заповіту”. Чужинці ж, ворожі Україні, хоч цю Україну й ненавиділи, але її боялися, як Сенкевіч лицарства Хмельницького і як Пушкін лицарства Мазепиного...

Що це була за каста, та окрема верства козацтва? Хоч як це прикро сприймати „демократам” і большевикам, але про цю касту, як касту людей з окремою вдачею, з окремою кров'ю („козацькою”) говорять і Шевченко, і Франко в протиставленні до людей з „рабською кров'ю” і вдачею, або з плебейською, що і є те саме. Це якраз завдання цієї касты, — писали вони, — „визволяти народ темний, в кайдани закутий”, завдання Трясила, Наливайка, Гордієнка, Мазепи, Гонти, Дорошенка, новітніх „неофітів”, „козаків безверхих”, слуг меча і „апостолів правди”. Не завдання „донощиків”, „фарисеїв”, „рабів”, „лакеїв” у тій чи іншій ліврей.

Пропором, під яким виступало те наше лицарство, за Шевченком, була „правда пресвятая”, „мудрість своя”, своєї нації, не та, в яку вірити нам той чи інший „німець скаже”, не „правда” чужих неронів чи „ворон”, яка була „брехнею підбита”, а правда своєї Землі, напоєної кров'ю великих прадідів, її світочів і оборонців з хрестом чи мечем, правда касты, яка вірить, не роз'їджена сумнівами, в свою правду, і їй дає свою безоглядну афірмацію; не притакує на кожний наказ чужинця („обставин”), що вони „монголи” або „слов'яни, слов'яни”. Або комуністи! Демократи! Люди цієї касты, визнавши свою велику правду, ісповідують її, їх гасло є: „караюсь, мучюсь, але не каюсь” перед кожним круглостоловим паном...

Тріумфу своєї правди та касты козацька не вижебрує від чужинця, не чекає, коли за „законом еволюції” самі згинуть наші воріженьки,

мов роса на сонці, коли ми автоматично запануємо у своїй сторонці. Та каста не чекає, що якийсь Деус екс махіна змилюється над нашими стражданнями і без наших зусиль допоможе нам. Ні, коли благає Бога, то благає ця каста „подать душі убогій сили”, щоб нас, нашу душу і руки зробила сильними, щоб допомогла нам самим „встать на ката знову”, щоб дала нам самим силу „кайдани порвати”. Люди тої касты хочуть світ Божий і весь люд „любити, а коли ні — то проклинать і світ запалити”, світ спідлений, засмічений гріхом. І в тій боротьбі не вагається боротися не тільки проти чужих ідолів, але й проти своїх „ріднокровних” слуг, власних юд, що займанцям допомагають „матір катувати”. Вони знають, що коли на світі є лихо, то — „на те й лихо, щоб з ним боротись”, не йому коритись, не перед ним хилитись. Вони глузують з тих нібито „гуманних” і „милосердних” народолюбців, які, правда, „не заріжуть лукавого сина”, але — „продадуть його в різницю москалеві”. Вони знають, що Господь карає іноді навіть наївних, які, як та дитина з „Великого Льоху”, тільки усміхнулася до „голодної вовчиці”, що несла рабство її країні. Неприступні люди тої касты ні на обмані улесливого чужинця, ні на його золото, ні на терор: „нехай усіх нас розпинають... внучата виростуть колись”, щоб помстити ганьбу своєї Землі.

Гостре відчуття ганьби це теж одна з основних примет людей шляхетної, не рабської крові. Шевченкових козаків найбільше гнітила не економічна біда, гнітив моральний гніт; те, що ходили „у ярмах лицарські сини”, палив їх сором прийти на суд Господень, закутими в кайдани; мали вони погорду до тих, що „не соромляться конать в ярмі”... Почуття чуже тогочасним і новочасним плебеям, які аби їм дали „земельку для городу”, то кожному тиранові чужинцеві, аби в нього пуга в руках була, дадуть себе, мов вола, у плуг запрягти. Плебейство, холопство і шляхетність — ці категорії були не економічні, клясові, а духові, психічні. Так це розуміли Шевченко, Л. Українка, Скворода, І. Франко, Вишенський. Шевченків Ярема, „попихач жидівський”, обернувся на козака, коли пізнав, що в нього „виросли крила”, що „неба дістане, коли полетить”, тобто коли відірветься від тиранії всього плотського

і сповниться тим духом, що сходить з Гори („як неба дістане”). Те саме читаємо у Вишенського: „далеко хлоп од шляхтича разність має. Хто ж є хлоп, невільник? Тільки той, котрий миру цьому як хлоп, як найманець, як невільник служить. Хто ж є шляхтич? Той, котрий з неволі мирської к Богу вернетъ і звише ся од Духа святого народиться”...

Одержимі тим духом, це не тільки святі й ченці, це також ті, кого матеріялісти і „реалісти” глумливо звуть „романтиками”, „фантастами”, „емоціоністами”. Це ті, які горять вогнем ентузіазму для якоїсь великої і шляхетної ідеї, погорджуючи „благами миру цього”. Це люди, серця яких сповнені тої духової сили, що дає силу рукам, націям і володарям, і дає їм змогу протиставитися чортівським силам пекла.

За Шевченком та вища духовна сила „униніє і страх розвіює мов ту половину” — „своїм святим огненным словом”. Вона приносить свій дух святий „в їх душі вбогії”, дає „душі убогій силу”; та сила дає змогу похиленим „мужам воспрянути”, гона ж „низпосилає рукам” свою силу, робить „твердими в путях своїх”, незнаючими сумнівів... У І. Франка та вища духовна сила дає нею одержимим — „твердо стояти” й „не лякатися” темних сил. Дає душі „вогонь” і „страсть”, ентузіазм, віру, ідеал, вміє „стрясати душу”, не сповняти її лише „теплим настроєм” і сентиментальною „ніжністю”, дає міць „палити неправду” або, як у Шевченка, несправедний „світ запалити”; „розгріває душу” вогнем змагання і посвяти.

Таким духом, духом традиції старого, вічного Києва надхнуте нове лицарство, нова провідна верства України, лише вона може підвести націю з ганьби і неволі, виступити мужньо проти антихристиянських орд, які прагнуть задушити нашу Землю і Націю. Всі оті духові прикмети лицарської верстви, яка зроджується знову на Україні, це ті „мудрість, мужність і відвага”, що про них ширше писав я в „Духу нашої Давнини”, — прикмети, замість яких принесла драгомановщина безсилий „тверезий розум” недоумів, угодівство й крутість щодо всякої чужої сили і крайній матеріялізм, який логічно скінчився безбожництвом...

Сліпі вожді схаотизованого і оглупленого сучасного світу з того сміються, але фактом є,

що, як бачив М. Гоголь, — „диявол уже без маски прийшов в наш світ”. Франко на переломі життя збагнув (чого не збагнули драгомановці), що наука матеріялізму веде на шляхи Нечистого. Був і в нього момент, коли майнула думка, що треба досягнути царство матеріялізму, „хоч би прийшлося і чорту душу дати”! І — пише — вчув він, як при тих словах із мене обпало щось мов листя, мов краса, а щось влилося темне й студене, — це віра в чорта”...

Гаряче серце і сильний розум (не той „простий, хлопський”, з якого глузував) — дала йому вчасно збагнути небезпеку і повернутися на шлях духовости і різко затаврувати науку Драгоманова і Маркса, дати свого „Мойсея”. Хоч перевертні, повторюю, сміються з усякої містики, але її значення в історії чудово розуміють слуги диявола в Кремлі і особливо їхні маги. На Україні вони знищили собор Архистратига Михаїла, патрона Києва і України і, за Шевченком — протектора сил, що борються з Москвою. Поза межами СРСР ті сили забороняють школярам молитися в школі, ставляти хрести на цвинтарях, і вже „дискутують” у своїй продажній пресі, що для християнства треба було б знайти якийсь більш „модерний” символ замість знака хреста... І вже давно, знаючи велетенське мобілізуюче значення символіки, Петро І жадав (хоч і без наслідків) видати йому подаровану Мазепою Святій Землі плащаницю і лямпладу перед Гробом Господнім, яку палили ще наші князі, як знак тривалости держави. А від наступників того царя, нових большевицьких катів, ченці сховали і плащаницю і лямпладу, якої й ті жадали видати їм... Знали маги чортівських володарів, що значать символи.

Лише відроджена каста козацька, окрилена духом старого Києва і ідеєю його великої місії в боротьбі християнства з силами диявола, може зрозуміти слова апостола Якова: „Скоріться Богові і протиставтеся дияволу, і втече від вас”... Те кодро диявола, що панує в Москві, і його слуги, що укладають союзи і порозуміння з ним в ім'я „миру” Антихриста, знають про цю місію Києва, і звідси їхня до нього ненависть.

Про цю місію України починають думати многі чужинці, яким у той чи інший спосіб від-

Д-р В. Трембіцький

ПОСТАННЯ Й УПАДОК НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ СХІДНОЇ ЄВРОПИ В РР. 1917-1923

I

Приходиться з прикрістю ствердити, що в багатьох випадках хаос у подаванні історичних дат постання й упадку незалежності народів Східної Європи в рр. 1917-23 вносять в чужинецький світ самі таки інформатори із цих же недержавних тепер народів.

Безперечно, при виготовленні статей чи брошур на певні національні теми ми можемо часом поповнити якісь малі неточності з браку авторитетного матеріалу, але не вільно помилитися в подаванні дат проголошення незалежності чи упадку новоповсталих держав, бо в цьому питанні існують точні джерела.

В Langer William, *Encyclopaedia of World History*, London — Toronto — Bombay — Sydney, 1940 на сторінках 952-953, 956-957 та 1041 подано такі дати проголошення незалежності по-

крилися очі серця. І піддержують виступ нашої країни на арену світової історії. П'ятдесятилітня боротьба з потворою Москви та її прислужниками не минула надаремне. Її нові вияви, навіть чисто символічні, голосною луною відбилися серед противників комунізму і забріханої антихристиянської „демократії”. Виступ злоченого з українців Волинського полку в Петербурзі в 1917 році приніс повалення царату... Піднесення стягу гетьмана Мазепи в Стокгольмі припечатало упадок Хрущова і зворухнуло сумлінням многих на Заході... Нарешті створення пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні було знаком, що тепер „з новим і праведним законом” приходять на Захід, до Вашингтону, Україна з її великою, хоч забутою, місією, з її старою містикою, з її апелем до оборони свободи одиниці, рятування людської душі і душ націй від усіх з'єднаних сил диявола, що „без маски вже вступив у наш світ”. З апелем не лише скоритися Богові, але й активно протиставитися дияволу. З вірою, що перед цією детермінацією, перед одержимою духом воскреслого лицарства Україною — втече нечиста сила, яка хоче над нами поставити прапор „світового уряду” диявола.

одиноких східноєвропейських держав: Україна — 20.II 1918 та 28.I 1918, Латвія — 12.I 1918, Естонія — 28.II 1917, Молдавія — 15.XII 1917 та 23.XII 1917, Дон — 10.I 1918, Грузія, Азербайджан, Вірменія під одною датою — 26.V 1918, Фінляндія — 20.VII 1917, Литва — 17.XII 1917.

В основному добрий, але подекуди неточний публікації О. Martovich, *National Problems in the USSR*, виданій в Единбурзі 1953 р., на стор. 42-43 маємо такі дати незалежностей: для Вірменії — 30.V 1918, Азербайджану — 29.V 1918, Сибіру й Далекого Сходу разом — 4.IV 1920, Ідель-Уралу — 12.II 1917.

В одному англомовному інформативному журналі, видаваному поважною українською організацією, наведено дати проголошення незалежностей для Вірменії 30.V 1918, Азербайджану 29.V 1918, Далеко-Східної Республіки 4.IV 1910 р., а через пару сторінок 4.IV 1918 року, Ідель-Уралу 12.II 1917. Рівночасно дати упадку окремих держав читаємо ось такі: Далеко-Східної Республіки — 1920 р., Грузії — 1920 р., Ідель-Уралу — 1920 р., України — 1923 р.

Наведені вище, як з англійських, так і українських джерел дати в більшості неточні. Тому нижче подаю на основі першоджерельних матеріалів, звичайно архівного характеру, правдиві дати проголошення незалежності і упадку держав Східної Європи, які зорганізувалися по розвалі Російської імперії.

І так, Ідель-Урал унезалежнися 24 січня 1918 року, коли ідель-уральський парламент (курултай) відмовився признавати зверхність

„Проти націоналістичного руху, як в Україні, так і на чужині, большевики ведуть вперті намагання знищити його, розложити. Але пряме атакування його з большевицьких позицій безуспішне. Тому ворог старається досягти своєї мети при допомозі тих протинаціоналістичних чинників і явищ, які існують в українському політичному житті за кордоном”.

Степан Бандера

влади Советської Росії¹). Території Ідель-Уралу надано офіційно назву, а спеціальний державний комітет мав виготовити конституцію, в якій ухвали всенароднього з'їзду були б юридично уточнені.

Дати з листопада чи грудня 1917 р. знаменують лише автономну державність Ідель-Уралу, яка формально вважалася ще пов'язаною із Федеративною Російською Республікою так само, як це було й в Україні наприкінці 1917 року.

В різних інформативного характеру брошурах, видаваних еміграційними політичними чинниками, пишеться і про незалежність **Козакії**. В рр. 1917-1920 на т. зв. козачих територіях „Козакії” не було. Існували окремі козачі держави **Дону, Кубані, Уралу й Оренбургу** (разом) та більш формально, як фактично, незалежні держави **Астрахані й Тереку**. Незалежність Кубані була проклямована 16 лютого, а Всевеликого Війська Донського — 17 травня 1918 року²). В той день донський уряд проголосив перші основні закони **Донської республіки** — прелімінарну конституцію, яка уточнювала її міжнародно-правне становище.

З упадком уряду отамана П. Краснова в листопаді 1918 р. і **Донська Держава**, яка протягом 1918 р. була ще найбільш самостійною з усіх козачих держав, мавши навіть дипломатичні представництва закордоном, стала також сателітом „білої” Росії ген. Денікіна.

В інтересах ген. Денікіна було, щоб козачі держави служили підпорою „білого” руху на т. зв. „Півдні Росії”. Таким чином Дон, Кубань і Терек стали протекторатними державами „білої” Росії, хоч аж до повного упадку денікінської армії обороняли свої права на державну незалежність. Тому, не зважаючи на сильні проросійські впливи в козачих урядах, а базуючися на проклямації незалежності, конституційних законах і інших державних актах, ми можемо поставити в табелю самостійних держав Східньої Європи із рр. 1917-1921 дві козачі держави: **Всевелике Військо Донське та Кубанську Народню Республіку чи Кубанський Край**, як ця держава урядово називалася.

Ідея самостійної Козакії є витвором козачих еміграційних кол 1920-их років, особливо козачих емігрантів в Югославії. Можна вповні симпатизувати державницькому рухові козачих

патріотів, якщо їхня держава мала б об'єднувати землі, де переважає козаче російськомовне населення, яке не бажає жити в межах російської держави. Така Козакія, як буферна держава між Ростовом і Астраханню та Єланню й р. Терек, зв'язана союзом із Українською Державою, була б дуже побажаною також кавказьким республікам чи Кавказькій Конфедеративній Державі. У відношенні до сусіднього Туркестану козача кантональна держава була б помостом поміж передньою Азією та рештою Південно-Східньої Європи і могла б мати не лише велике політичне, але й економічне значення для цього причорноморського простору.

Велику помилку роблять ті, що подають дати незалежностей кавказьких республік у такій формі, ніби перед тим ці країни ще були під російською владою. Згадані вище три кавказькі республіки постали у висліді зтяжлого та глибокого непорозуміння, яке зайшло у федеральному уряді Закавказзя після замирення **Закавказької Федеративної Республіки** (незалежної від 22 квітня 1918 р.) з Туреччиною, що змушувала закавказьку державу признати їй половину вірменської території (Карський округ) та грузинську Аджарію з портом Батумі.

Закавказька Федеративна Республіка розпалась 26.V 1918 р. і того ж дня Грузія проголосила свою незалежність³).

Дата незалежності Азербайджану припадає не на 27, а на 28 травня 1918 року, хоч в деяких книжках можна зустріти дату 27 травня.

Точно беручи, Азербайджан був другою після **Грузії** країною, яка відокремилась від Закавказької Федерації. Шойно третьою була **Вірменія**, яка проголосила незалежність також 28 травня 1918 року, але в дещо пізніших годинах дня⁴).

Подколки змішують самостійність **Терського Козачого Війська** із самостійністю **Союзу гірських народностей** т. зв. **Черкесії і Дагестану**. Терська Козаха Республіка із столицею в Моздоку чи навіть у Владикавказі (тимчасова) ішла спільно з політичним рухом сумежної Кубані та інших козачих держав. Союз народів Черкесії і Дагестану, який проголосив самостійність 11 травня 1918 року, був державою переважно магометанського населення цього простору в границях між р. Терек, Головним Кавказьким хребтом та Каспійським морем.

Горський чи інакше північнокавказький уряд солідаризувався з політичними потягненнями закавказьких держав, мавши від них і Туреччини політичну, а то й мілітарну підмогу. Як незалежна держава, **Північний Кавказ**, тобто **Горська Республіка**, мав свої дипломатичні місії у деяких державах Східньої Європи та Малої Азії⁵).

Дуже часто вважається, що проголошення самостійності Далеко-Східньої Республіки рівнозначне із проголошенням самостійності Сибіру. Це історично неправильно.

Сибір усамостійнився в західній та центральній частині, тобто в просторі між Уральськими горами та озером Байкал. Головними осередками сибірського державного крайового руху були міста: Томськ, Омськ, Олевськ, Ново-Николаєвськ (нині Новосибірськ), Красноярськ чи Іркутськ. Столицею Сибірської Республіки був спершу Томськ, де 15 лютого 1917 р. проголошено автономію, а 4 липня 1918 р. — вже в Омську — повну самостійність Сибіру після розгрому місцевої совєтської влади⁶).

Далеко-Східній Край, або **Зелений Клин** мав свою власну революційно-визвольну історію. Тут змагалися інтереси росіян, українців та інтервентів. Самостійність Далекого Сходу стала дійсністю аж 6 квітня 1920 р. у висліді договорень між Совєтською Росією і Японією, які погодилися звільнити цю територію і перетворити її в незалежну неутраляну (буферну) державу⁷).

Якщо б не зламання совєтською стороною договору з Японією, то Далекосхідня Республіка, яка в значній кількості мала український етнічний елемент, мала всі дані стати демократичною державою, де провідну роль відігравали б українці. Мілітарна експансія совєтської армії припинила в жовтні 1922 р. розвиток державності українців Зеленого Клину, ідеєю яких було стояти в доміняльному зв'язку з Україною в Європі.

На велетенському просторі **Туркестану** — 3.900.000 км² із населенням біля 12.000.000 душ (1914), порізаному пустинною Бетпак Дала (Голодний Степ), Кизил Кум та Кара-Кум в центрі і гірськими верхами на півдні, поодинокі туркестанські народності (казахи на півночі, туркмени у Прикаспії та узбеки й таджикки на півдні) власними силами почали творити в 1917-

22 рр. свою державу, яка при найближчій можливості мала об'єднатися в єдиний державний пантуркестанський моноліт.

Абсолютна більшість туркестанської території до 1914 року підлягала російській імперії, але існували на ній ще дві туркестанські держави: Хіва та Бухара. І хоч Хіва від 1873 р., а Бухара від 1869 р. перебували під протекторатом царської Росії, вони були ніби національним п'ємнтом туркестанського народу і в рр. 1916-23 мали великий вплив на усамостійнення всього Туркестану.

З упадком царської Росії, вже 13 лютого 1917 р. Хіва на чолі із Джунаїд Ханом стала суверенною державою під назвою — Хорезму, а Бухара, хоч і визнала 17 березня 1917 р. протекторат нової, республіканської Росії, 7 листопада того ж року автоматично стала суверенною державою, на чолі із ханом Абдулою — Саїдом Мір-Аліном і була визнана Совєтською Росією 25 березня 1918 р.

17-го листопада 1917 р. постав в Оренбурзі незалежний автономний уряд „Алат Орди”, який 13 грудня 1917 року проголосив незалежність **Казахстану**, а 28 листопада 1917 р. постав автономний уряд для дотогочасного російського Туркестану в Конкаді (на чолі із Мустафою Чокаєм), який 10 грудня проголосив незалежність Туркестану. Однак вже до 12 лютого 1918 року туркестанський автономний край був зайнятий совєтськими військами, що дало причину до всетуркестанського революційного зриву.

В цій ситуації бухарська та хорезмська (хівинська) держави стали остоею пантуркестанської визвольної війни. На їх території організуються перші збройні сили, головнокомандувачем яких був Емір Шермугамед Бек. 29 вересня 1919 р. постав перший туркестанський уряд, який, хоч існував ще під назвою „ферганського”, формально став урядом 3 травня 1920 р. Юридично дату 3 квітня 1920 р. слід уважати за день незалежності туркестанської республіки, яка 15 квітня 1922 р. проголосила свої перші конституційні закони на II Всетуркестанському Мусульманському Конгресі в Самарканді. Туркестанська держава одержала офіційну назву **Туркестансько-Тюркської Незалежної Ісламської Держави**⁸).

Юрій Тис-Крозмалюк

ЧИ БУДЕ ТРЕТЯ СВІТОВА ВІЙНА?

3

Група дослідників стратегії при пенсильванському університеті, Гюме, Кінтнер і Посоні у книжці „Поступова стратегія Америки” пояснюють сучасну міжнародну ситуацію так: комуністи певні, що час працює для них, вони оминають фронтальних ударів з Америкою, а риск ділять на частини. З цієї тактики поста-

ЛІТЕРАТУРА

- 1) Згідно з історичним матеріалом, що його солідно підготував для автора цієї праці п. Г. Рашід з 3 березня 1949 р., та пізнішими друкованими матеріалами.
- 2) Вологенько О.: Козацтво й Україна, стор. 43-46, 71, Торонто, 1951, Вильї П.: Сорок лет тому назад, „Казак”, ч. 45, VIII, Париж, 1958, Донская Летопись т. III, стор. 69-72, Веоград, 1923-24.
- 3) Документы и материалы по внешней политике Закавказья и Грузии, стор. 200, 317, 332, 338, Тифлис, 1919, Уратадзе Г. Н.: Образование и консолидация Грузинской Демократической Республики, стор. 64, 76-79, Мюнхен, 1956.
- Kandelaki C.: The Georgian Question before the free world (acts-documents-evidence) pp. 13-26, 180-183' Paris, 1953.
- Erhorm I.: Kaukasien, p. 93, Berlin, 1942.
- 4) Resulzade M. E.: Azerbaidzan w walce o niepodleglosc, pp. 27-30, 45-46 Warszawa, 1938.
- Mushli Hilal: Die Republick Azerbaidjan pp. 27, Berlin, 1930.
- Erhorm I.: Kaukasien p. 43, Berlin, 1942.
- 5) Martowych O. R.: National Problems in the USSR, p. 41-43, Edinburgh, 1953.
- Bammate H.: The Caucasus Problem (Question concerning Circassia and Daghestan) pp. 19-21, 25-26, 30-39, Berne, 1919.
- 6) Якушев І. А.: Февральская Революция и Сибирский Краевой Конгрес, „Вольная Сибирь”, ч. 2, стор. 33-40, Прага, 1927.
- Dankewych M.: The future potential of Sibiria, ABN Correspondence, vol. XIV. N. 1. Jan. -Febr., Munchen, 1963.
- Базилевич К. В.: Атлас Истории СССР, ч. III, стор. 22-24, 29, Москва, 1950.
- 7) Світ І.: Зелена Україна, стор. 17-18, Нью Йорк, Шангаї, 1949.
- Світ І.: Далеко-Східня Республіка, „Українські Вісті”, ч. 24-25, Новий Ульм, 1962.
- 8) Rywkin M.: Russia in Central Asia, pp. 26, 33-36, 55-57 New York, London, 1963.
- Hayit B.: Turkestan in XX Jahrhundert, pp. 201-210, Darmstadt, 1956.

(Закінчення буде)

ють льокальні війни та різного роду провокації, і Захід перебуває під постійним тиском мілітарних акцій, революцій, розрухів та дій усяких пацифістів, „нейтральних”, „антиколоніалістів”, комуністичних партій різних країн. Але причини до великої війни в наших умовах немає. Так постав постійний конфлікт тих, що атакують, і тих, що боронять свободу в світі.

Стратегія Москви, на думку цих авторів, полягає в сумі успіхів, які досягається на бічних фронтах збройних і незбройних. Ця сума кінець-кінцем дасть тотальну перемогу комунізму, — плянують советські стратеги. Може зайти теж ситуація, коли остаточну перемогу Москва вирішить нападом на ослаблений Захід. Проте, можливим є що Захід у певному моменті вирішить війну, як остаточний засіб проти стратегії комуністів. В іншому випадку загрожуватиме ситуація, у якій єдиним виходом буде капітуляція „демократичним” шляхом.

В теперішній добі вичікування обидві сторони готуються в атмосфері постійних конфліктів до скоку чи до оборони проти скоку противника. Тут не допоможе ніяка рівновага атомової й іншої зброї, бо вона не є сталим чинником, а залежить від нових винаходів, від тактики війни і від духової сили народів. У постійних змінах політичних, господарських і наукових чинників агресор може прийти до висновку, що надійшов найдогідніший для нього час, і почне велику війну безоглядно і брутально. Так чи інакше війна є неминучою.

Згадані вище автори з успіхом дискутують з тими, що обстоюють льокальні війни без атомової зброї та рівновагу припасів ядрової зброї, як засоби проти вибуху великої війни. Вони — за створення американської стратегії у політиці і війні, так, як її мають комуністи. Попри розбудову атомової потуги, слід проголосити новий порядок світу, носієм якого має бути

„Нехай страхополохи та відступники йдуть, як і йшли, до табору наших ворогів, їм не місце поміж нами, і ми проголошуємо їх ворогами Вітчизни”.

М. Міхновський
(„Самостійна Україна”)

Америка. Це — свобода для всіх народів нашої планети. Ідея повинна мати не декларативний, а динамічний і агресивний характер, щоб вона могла відкрити собі браму до народів під комуністичним режимом, забезпечити їм повну свободу побороти комуністичні рухи у вільному світі.

Для цього треба мати переважаючу мілітарну силу і негайно почати ідеологічну, психологічну та політичну офензиву, щоб використати суперечності у комуністичному світі. Треба посилити зброєння, обмежити торговельні стосунки, з комуністичними країнами, викликати неспокої там, де для Москви не вигідно, змушувати її відтягати сили в інших напрямках. Така тактика дасть перевагу Заходові на всіх фронтах світу, і комуністичні режими спочатку під тиском іззовні, а опісля зсередини будуть змушені піти на поступки, послабити терор, зректися з намірів підбити світ, уступити врешті місце чинникам, які обмежаться легітимними цілями. Так Європа може стати справді незалежним центром сили.

Спротив поневолених народів навіть власними силами може зв'язати потужні наземні війська ССРСР, коли Америка відкриє тим народам свої наміри визволити їх від чужого панування. Це було б ударом у найдошкульніше місце Москви, бо відомо, що вона може піти на різні поступки, але ніколи на звільнення завойованих народів.

Дефензивна політика ЗДА має свої від'ємні сторінки. Тому потрібно взяти на себе деякий ризик політики натиску. Якщо дамо большевикам час усунути недомагання і конфлікти всередині ССРСР і знеутралізувати оборону Європи, матимемо перед собою неспівмірно більшу не безпеку.

Гюме, Кінтнер і Посоні вважають, що ЗДА повинні приступити до політики визволення, визвольних воєн при кордонах ССРСР. Можна спровокувати війну однієї європейської держави з ССРСР, прикриваючи її готовими мілітарними силами інших держав.

Дехто може сумніватися у моральності такої політики, — пишуть вони, — але чи моральним є співжити з режимом, який поневолює десятки мільйонів людей? Тривале співжиття обох систем неможливе. Комуністи хочуть „погребати” вільний світ. Тому ціллію стратегії визволення

має бути остаточне усунення тоталітарних комуністичних урядів. Їх треба заступити виборними урядами, які розіб'ють тоталітаризм і своїм народам вкажуть шлях до свободи. Цей процес можна зрушити, навіть примусити до нього, якщо ЗДА розумно вживатимуть своїх матеріальних, моральних і духових сил.

Ми повинні проголосити й потвердити нашими діями, — пишуть ці автори, що політичними цілями Америки є свобода і незалежність поневолених Москвою і Пейпінгом народів, і що ті цілі ми постараємося досягнути всіма можливими засобами. Самі вислови симпатії до терпіння і змагань народів під комуністичним режимом є нічим іншим, як пустою пропагандою. Поступова стратегія матиме свої недомагання і ризик, але найгіршою є завжди бездіяльність.

Автори передбачають, що наступні роки принесуть посилення переваги комунізму. Большевики в прискореному темпі збільшують свої мілітарні сили та розбудовують апарат психологічної війни. Вони готуються до ударних дій.

Льокальні війни не виключають великої війни. Правдоподібно, атомовою зброєю буде вжита зараз на її початку. Все таки ССРСР готується до довготривалої війни. Американська стратегія рахується з першими атомовими ударами з обох сторін. Це становище цілком слушне. Проте, існування величезних запасів атомової зброї в Америці може до певної міри гарантувати, що велика війна буде неатомовою. Коли б ЗДА такої зброї не мали, велика війна з усією певністю почалася б советською атакою водневими бомбами.

Котра з обох сторін є сильнішою? На це відповісти годі, бо ситуація постійно змінюється. Поза тим у випадку війни зайдуть несподівані зміни, зосібна тоді, коли кожна сторона схоче знищити найсильніше місце противника. Тому з вибухом війни треба бути готовими до відомого й невідомого.

Нам треба рішитися — пишуть автори „Поступової стратегії Америки”: акцептувати коекзистенцію з комунізмом чи стремити до його поразки; чекати на його поразку від революційних сил в ССРСР чи творити й підтримувати ті сили. Мусимо вирішити питання: чи стратегія вичікування припізнає упадок комунізму і припізнає наш упадок? Врешті, чому ми хочемо знищити комунізм? Чи відкриємо в'язниці і до-

поможемо народам створити власні держави? Або чи є дані на те, що комунізм зміниться і сам дасть свободу народам? Одне є певним: не можемо терпіти побіч себе сили, яка готовить нам знищення. Треба пам'ятати, що свобода не є люксом і її треба боронити. Тому мусимо засвоїти катонівську стратегію. Якщо комуністи матимуть більшу мужність, більшу силу духа і віру в те, що можуть нас знищити — тоді вони це зроблять!

Проф. Джан Г. Герц у своїй книжці „Світова політика в атомовій добі” (1961) стверджує, що на Заході панує апатія до політичних справ. Причиною цього є почуття безсилля, непевність миру і свідомий та підсвідомий страх перед атомовою війною. Захід мабуть і далі буде триматися політики стримування від агресії. Однак, війна загрожуватиме світові постійно, тим гірше, що ця погроза неозначена. Комуністи із свого боку будуть відстрашувати Захід від інтервенції.

Такий постійний стан лябільності кінець-кінцем приведе до обмеженої конвенціональної або атомової війни. Переходовий час може краще вдержати у вигляді приблизної чи позірної коєкзистенції, однак при цьому потрібно великої державної мудрости. Коли дійде вже до точки, де вже неможливим стає відступ, де політичні, ідеологічні та стратегічні фронти характеризуються одним непоступливим мисленням, тоді розв'язка — велика війна. Якщо ситуація дозволить, треба ще раз спробувати добитися порозуміння перед остаточним взаємним знищенням.

Дехто думає, що час усе наладнає і що таки прийде до згоди. Історичні паралелі, однак, дуже небезпечні. І хоч мусимо прагнути до миру, наше життя залежить від нашої спроможности стати мужньо до останньої проби. В таких умовах коєкзистенція є справою трудною, але має своє моральне оправдання.

Мир, у якому живемо, неспокійний і непевний. Це — продовження другої світової війни. Він закінчиться війною, і ніхто не знає, який буде її вислід. Спроби відвернути війну є утопією. Єдинодоцільним може бути продовжити стан миру, в якому живемо. Наприклад, поділ Кореї був докладно дискутований. І нічого кращого не знайдено. Проте, атмосфера залишилася напруженою. Автор хоче втримати надію,

що великі витрати на модерне зброєння можуть стримати світ перед катастрофою.

Раймонд Арон у книжці „Мир і війна між націями” стверджує, що постійна небезпека знищення атомовими бомбами є незносною для урядів, і тому безпека існування держави, її культури та інституцій буде запевнена аж тоді, коли Москва не погрожуватиме своєю потугою.

Комунізм поширюється тому, що за ним стоїть мілітарна потуга Москви. Не було б її, не було б ні коєкзистенції, ні хитких ставлень, ні страху. Московські стратеги тим часом координують усі засоби на знищення вільного світу: господарські, мілітарні, ідеологічні, дипломатичні. Їхня ціль — перемога в світовому маштабі.

Можна поборювати ідеологію. Проте, вона буде завжди живою, доки не буде змушена затриматися в своєму русі. Коли затримається, стане мертвою.

Американська стратегія має своєю метою добитися, щоб народи світу жили у мирі, на моральних і ліберальних засадах, у добробуті, користуючись осягами нашої цивілізації. Можливо, що колись до цього дійде. А покищо ЗДА мають обов'язки супроти власної і інших націй. Тому, — пише Арон, — не втікаймо від війни. Працюймо для миру доти, доки він можливий.

В майбутній війні обидві сторони можуть бути знищені. Тому пропонують її відсунути або взагалі не допустити до неї. Третя можливість — капітуляція — нас не врятує. Очевидно про конечність війни не говориться: який глузд пропагувати щось, чого ніхто не хоче!

Якщо комунізму не можна знищити, — пише Арон, — треба старатися, щоб він погодився на існування інших побіч себе. Для нас це було б уже перемогою і єдиним можливим компромісом. Але для комуністів? Ми не маємо певности, чи це можливе. Тому коєкзистенція є політикою фальшивою.

Французький військовик, Ф. О. Мікш, праці якого мають світове значення, стверджує:

Поділ зброї на малу атомову і велику — неречевий. Раз ужита мала атомово зброя буде збільшувати свою силу і врешті допровадить до тотальної атомової війни. Це може статися раптово або й поволі. Якщо йдеться про Європу, то війна буде спиратися на кількості дивізій. І коли Західня Європа надалі матиме малочи-

сельні армії, її поразка неминуча. Коли атомова зброя не вирішить справи зразу, Совети своїми численними дивізіями викличуть частинні війни, у яких здобудуть перемогу. Захід не буде мати стратегічної еластичности.

Погрози атомовими бомбами є виразом не сили, а, навпаки, слабости. Це значить спиратися на технічну потужність, а не на інші чинники, що ведуть до перемоги. Такий союзник — непевний союзник.

Доля Європи вирішиться в Азії і в Африці. Проте, європейські армії мусять бути сильними, такими сильними, щоб видержати перший удар конвенціональних сил ворога.

Заява Америки, що вона не вживе атомової бомби доти, поки не вживе її противник, повний нонсенс. СССР не знає ніякого сентименту. У зв'язку з цим сказав де Голль: „Держава, яка не має ніякої мілітарної політики, перестає бути державою”.

Врешті слово советського маршала Соколовського („Советська мілітарна стратегія”, 1963):

Нова атомова зброя докірно змінить стратегію і тактику війни. Ядрова зброя у майбутній війні буде застосована зразу, щоб у найкоротшому часі примусити ворога до капітуляції. Советська воєнна стратегія має дві цілі: розбити ворожі війська і знищити організацію ворожої країни. Ворога треба знищити ґрунтовно і скоро, відібравши йому рівночасно всі можливості мілітарні, господарські і політичні.

Ворожі центри далекі і розсіяні, їх можна досягти тільки стратегічною зброєю, масивними ударами ядрово-ракетних засобів. Тонкий фронт наземних військ має менше значення.

Щоб ворог не заатакував нас несподівано, — твердить маршал Соколовський, — потрібне постійне поготівля. Уже в перших годинах, а то й в перших хвилинах війни більшість наших сил буде в дії, бо початкова стадія війни є вирішною і найбільш нищівною.

Третя світова війна — це війна ракет і атомів. Цілі держави будуть зрівняні з землею. Але вислід кінцевих зусиль — це співпраця всіх родів зброї. Треба бути готовим до довготривалої війни.

Висновки з наведених праць визначних фахівців недвозначні. Зусилля відсунути вибух війни справу погіршують, бо вони, замість розв'язати питання, викликають малі війни, революції, хаос, а в комуністичних державах загострюють тиранію.

Ніхто не може передбачити майбутнього, бо готовість обох сторін невідома і до того ж підлягає змінливим випадкам. Застрашування не змінює ситуації. Моральна сила дасть можливість пережити війну і втрачені цінності відновити. Відповідні обчислення дають таку картину для Америки: при втраті 2 мільйонів житих матеріальні вартості можуть бути відновлені протягом 1 року, при 5 мільйонах — протягом 2 років, при 10 мільйонах — 5 років. Приготування і охорона населення можуть у значній мірі зменшити втрати. Проте, такі заходи можуть бути підозрілими в очах ворога, і він може вважати їх за казус беллі.

Тайлор вважає, що велика війна може вибухнути нагло, може розвинутися в певному часі з війни локальної, може бути атомовою зразу або стати такою з піднесенням „атомового порога”. Може бути також війною конвенціональною. Коли досі великої війни нема, то це тому, що вона небезпечна для кожної сторони, Москва до неї не готова або Москва вірить, що здобуде світ без війни.

Тому покищо маємо холодну війну, агресії місцевого характеру, заворушення, саботажі, ідеологічну війну тощо. При тому Москва рахує на успіхи своєї пропаганди та психологічного наступу, врешті на моральне значення своєї сили і брутальности.

Це — широкі, замрячені обрії нашої епохи, як бачать їх військові фахівці-стратегі.

„При такому наступі на нас, ми не можемо прийти в Україну з порожніми руками. Завданням наших учених, письменників, журналістів та інтелігентів, що живуть у вільному світі, не гаяти часу, але оновити в освіжених формах всі заборонені й перекручені червоною Москвою деталі історичної правди про Україну”.

Стенан Ленкавський, 1955

„Фальшування історії в інтересах неподільної Росії”.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

Петро Кізко

ДУХ ВОЛЕЛЮБЦІВ

Проявів спротиву большевицько-московським окупантам в українській підсоветській поезії молодих поетів треба шукати ще з самих початків установаження окупаційної влади на нашій Батьківщині.

Український народ після поразки у визвольних змаганнях — не здався Москві духово. По його боці стала патріотична частина інтелігенції, в тому числі українські письменники. Жорстоко побороючи всякі прояви спротиву, большевики 4 грудня 1934 року розстріляли Олексу Влизька, Дмитра Фальківського, Костя Буревія, Романа Шевченка та інших. Хоч їм поставлено закид співучасті в убивстві визначного компартійного діяча Сергія Кірова, всім було ясно, що вони не могли бути причетні до того атентату. Москва зліквідувала їх за непокірність, за непослух. Тодішні українські молоді поети були небезпечні для влади своєю критикою того жажливого підневільного стану, який панував в Україні. Ось як, наприклад, малював той стан Олекса Влизько:

... І я тоді ставав на перехресті,
Безсилий рвати злі кодоли пут —
В літературі, в інституті, в тресті
Тікав з кута я в ще глухіший кут.
Тоді, байдужий і сухіший вобли,
Дививсь я тупо на планети гльоб;
Весь світ здавався за одну голоблю,
Скеровану на мене прямо в лоб.

Було Влизькові всього 31 рік, як його розстріляли большевики.

Характеристику поглядів і характеру тогочасних молодих поетів влучно подав Дмитро Фальківський:

Комусь дано дла творить великі,
Що ниткою простягнуть в віки,
А з мене досить, що не був дволикій,
Що серця не міняв на мідяки.
Я все ж радий, що змів співати просто,
Благословляючи людей і кожну мить,
Що моє серце, виснажене досто,
Учило прагнути, горіти і любити!

Ці слова характеризували ту частину нашої поетичної молоді 20-30-их років, яка не продася Москві за мідяки, не була дволикою, ба навіть учила інших „прагнути, горіти і любити” — любить свою Батьківщину над усе. Ці слова й досі звучать як гнівний докір і обвину-

вачення для тих „маститих” українських поетів, як от Сосюра, Рильський, Тичина, Бажан, які заміняли свій талант і свої серця за кремлівські бляшані нагороди.

Цей короткий відступ в минуле свідчить про нерозривну тяглість духового спротиву українських поетів московському окупаційному режимові, про духову та національно-ідейну єдність попередніх і сучасного поколінь українського народу.

У післявоєнні роки в советській літературі появився ряд творів молодих поетів, які насторожили режимову критику й викликали гострий осуд збоку офіційних чинників. Назвемо тут два твори: поему „Між вітром і дощем” Василя Шевця та сатиричний вірш „Короїди” Миколи Гірника.

Василь Швець у своїй poemі змальовує трагічний стан української дівчини Хими, вітчим якої, високої ранги офіцер советської армії, фронтовий борець „за родину й за Сталіна”, виявився хамом. Покинута вітчимом ще змалку, поховавши пізніше матір, Хима залишилася круглою сиротою. Аж коли їй було вже десь 18 років, до села повернувся її вітчим-генерал. Вони одне одного не впізнали. У розмові між Химою й вітчимом доходить до гострих суперечок на теми взаємовідносин між молоддю й такими, як її вітчим, „батьками”. І Хима прямо проголошує, що всіх таких, як отой генерал, що руйнують людям життя, треба вішати! Обвинувачення суворе, але справедливе. Ясно, що большевицькій цензурі ті Химині слова не сподобались, і автора змушено поему переробити.

У сатиричних віршах „Короїди” Микола Гірник партійно-урядову верхівку, нову большевицьку аристократію називає паразитами. Ці „товстозаді” партійно-урядові чиновники походжають у Києві по Хрещатику з псами, а коли була війна, то всі вони ховалися в запллі, грабуючи народне добро.

Але особливу увагу привернули виступи поетів наймолодшої генерації — т. зв. шестидесятників, тобто тих, чії твори появилися в 1960-ох роках. Це — Ліна Костенко (народилася 19 березня 1930 року в місті Ржищеві на Київщині), Микола Вінграновський (нар. 1936 р.

в Первомайську на Миколаївщині), Іван Драч (нар. 1936 р. в селі Теліженцях на Київщині), Євген Гуцало та Василь Симоненко.

Хоч творчість названих поетів різна своєю формою, спільною рисою для них є високе мистецтво слова, глибина думки, оригінальність у передаванні образу й найголовніше — українськість духу, не мавпування чужого, особливо ж московського, за схемою давно вже збанкрутового соцреалізму.

Про значення й суть поезії цих молодих поетів можна було б говорити широко, але про це українська еміграційна преса писала вже чимало.

Окрему увагу хочеться присвятити недавно померлому молодому поетові Василеві Симоненкові, оскільки його поетична й прозова спадщина є свого роду синтезом всієї дотеперішньої української під'яремної молоді поезії та ствердженням активного протиставлення України загарбницькій, імперіялістичній Москві.

Василь Симоненко помер 13 грудня 1963 року в Черкасах, а народився у селі Віївці, Лубенського району на Полтавщині в 1935 році, проживши таким чином всього лише 28 років. По закінченні середньої школи вчився в Київському університеті на факультеті журналістики, а потім працював у редакціях газет „Молодь Черкащини” та „Черкаська Правда”. В большевицьких літературних виданнях Василь Симоненко друкувався рідко, і тому його творчість була мало відома в Україні, а тим більше за кордоном. Десь у 1962 році вийшла його перша збірка поезій „Тиша і грім”. Друга збірка „Берег чекань” не побачила світу, хоч її вірші ширилися, переписувані від руки, по Україні й цілому ССРСР і навіть у сателітних країнах. Молодь захоплювалася Симоненковими віршами.

Писав Симоненко теж прозу: оповідання, казки, п'єси. Симоненкові вірші, які потрапили за кордон, потрясають своєю мистецькою силою у викриванні жадливої дійсності, в якій жив і помер молодий поет. Можна сміливо сказати, що в особі Василя Симоненка Україна втратила одного з найбільших поетів, що помер на світанку свого життя, не змігши на повну широчінь розгорнути свій талант.

Поезія Василя Симоненка — це ніби голос мільйонів гноблених, переслідуваних, цькованих і тероризованих „на нашій — не своїй землі”. Ось у вірші „Злодій” Симоненко пише, як до сільради „охоронці порядку” привели дядька з украденим на полі зерном. Там нещасному, голодному й обідраному селянинові почали читати „мораль”, як то не добре красти в колгоспі збіжжя, коли то — „своє добро”. І от поет Симоненко стає в обороні дядька й каже:

Дядька я вбити зневагою мушу,
Тільки ж у грудях клекоче гроза:
Хто обікрав і обскуб його душу?
Хто його совісті руки зв'язав?
Де вони, ті — відгодовані, сірі,
Недорікуваті демагоги і брехуни,
Що в'язи скрутили дядьковій вірі,
Пробиваючись в крисла й чини?
Іх би за ґрати, іх би до суду,
Іх би до карцеру за розбій!
Доказів мало? Доказом будуть
Лантухи вкрадених вір і надій.

Так кинув молодий український поет в обличчя окупантові важке й справедливе обвинувачення, під яким підписався б кожний чесний українець.

У вірші „Курдському братові” Симоненко одверто й сміливо виступає проти москалів-шовіністів, колонізаторів немосковських народів, і кличе вже не просто до ідеологічної боротьби з ворогом, а до збройної:

О, курде, бережи свої набої,
Але життя убивців не щади!
На байстрюків свавілля і розбою
Кривавим смерчем, бурєю впади!
Веди із ними кулями розмову,
Вони прийшли не тільки за добром:
Прийшли забрати ім'я твоє, мову,
Пустити твого сина байстрюком.
З гнобителем не житимеш у згоді:
Йому — панять, тобі тягнути віз!
Жиріє з крові змучених народів
Наш ворог пайлотіший — шовінізм.
... Не заколисує несправедливу силу,
Тоді привітність візьмеш за девіз,
Як упаде в роззявлену могилу
Останній на планеті шовініст.

Очевидно, Симоненко за життя не міг сказати, про який тут шовінізм мовиться, але розумів він під ним напевно московський, бо ще не було й немає в світі жадної колоніальної імперії, яка так жорстоко винищувала б народи, як це роблять колонізатори „багатонаціонального Союзного Союзу”.

Цікавим є факт, що ті самі основні принципи, що їх проповідує український націоналізм, тобто принципи орієнтації українського народу в боротьбі за свою волю на власні сили, — вклав у свої поезії й поет Василь Симоненко. Для Симоненка немає вищої сили для утвердження повноти душі, як тільки Україна:

Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю.
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.

Поезія Василя Симоненка — це вогняна гроза, що пронеслася крізь запліснявілу, літературно-обивательську соцреалістичну дійсність. Ще не все збагнене й досліджене в Симоненкових поезіях, але вже загальний їх перегляд дає підстави твердити, що з Симоненка міг би вирости другий Шевченко. Так, як колись Шевченко й Леся Українка будили зі сну народ і кликали його стати за волю і правду наших „прадідів великих”, — так будив і кликав українців Симоненко:

Ми в світ прийшли успадкувати славу,
Діла і думи, й чесні мозолі,
Батьків велику полум'яну славу,
Що захищали правду на землі...
Нехай серця не знають супокою,
Хай мрії обганяють часу біг,
І наша юність буде хай такою,
Щоб їй ніхто не заздрити не міг.
(„Ровесники”).

Це — тільки найбільш визначні голоси української підсоветської молоді поезії, а таких і подібних голосів у нашій Батьківщині під чужою займанщиною напевно куди більше. Є такі голоси й у прозі та драматургії, але це окрема тема. Торкаючися ж поезії, треба ствердити одне головне й відрадне явище, а саме: якраз останніх років, коли на Україну повела Москва особливо великий наступ, коли русифікація наших земель прибирає загрозливих форм і коли тут, на Заході, чужі й свої опортуністи, угодовці та „критики” українського націоналізму контактуються і „співіснують” з ворогом, окупантом України, — якраз тепер там, на рідних землях, виростають такі борці за правду і волю українську, яким був покійний поет Василь Симоненко. Сюди, на Захід, пробиваються з України поетичні твори, написані в підпіллі, твори, в яких демаскується колоніально-імперіалістичну суть московсько-большевицького режиму.

**

„Радянська Україна” в числі з 15 квітня ц. р. виступила з статтею Миколи Лагоди, в якій гостро засуджується українську еміграцію за те, що вона „капіталізує” творчу спадщину В. Симоненка як націоналістичну, робить з Симоненка національно-патріотичного поета, тоді як він, мовляв, був комуністом.

Коли ворог скаженіє, значить йому пече та правда, що її сказав Василь Симоненко.

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕНУМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬ-
КИМ АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ, ЩОБИ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

Василь Швець

К Р О В

Талановитий підсоветський український поет Василь Швець (народ. 17 січня 1918 року) працює над циклом балад, присвячених визначним постатям історії України княжих часів. Особливу увагу звертає він у своїй творчості на постать Святослава Завойовника, що в 964 році перебрав державний провід з рук своєї матері княгині Ольги. В 1972 році минає тисячоліття з того дня, коли цей суворий воїн-лицар згинув біля дніпрових порогів з рук печенігів, вертаючись до Києва з воєнного походу проти Візантії. Нижче передруковуємо балладу „Кров”, присвячену цій трагічній події.

Редакція

Вертатися до Києва пора.
Куриться шлях при березі Дніпра.
Ти не знайшов ні дружби, ні добра
за сивим пасмом гір — у візантійця.
Знайти і в печеніга не надійся.

Несуть твої дружинники-бійці
із Візантії рани та рубці,
і слабіє повід у твоїй руці,
в очах задума, на душі не свято,
бо розгубив ти воїнства багатого.

Дніпро гримить — з порога на поріг.
В ярузі причаївся печеніг.
Це він тебе, мій княже, підстеріг.
Від того й тирса пробриніла слізно.
Ти голову підняв, невже запізно?

Орда конитами колише діл,
шлях перетнула полисками стріл
і шлях, і нас оточує здовкіл.
Спіткнувся кінь, і лопнуло копито...
Ах, княже мій, невже тебе забито?

М. Чировський

ТАЄМНИЦЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРОСПЕРИТЕТУ

Упродовж XIX і першої половини XX століть кон'юнктурні коливання вважалися за невід'ємну складову частину т. зв. капіталістичного господарського процесу. Економічні кризи захитували господарствами поодиноких країн, а зв'язані з ними депресії спричиняли послідовний спад ринкової активності, гальмували і завертали назад економічний поступ.

Тож недарма економісти довгими роками студіювали ці процеси, намагаючись вивчити їх причиновість і знайти засоби протидії.

Соціалістичні, а потім марксистські теоретики нібито знайшли „лік" на кон'юнктурні коливання. Вони вважають, що ці коливання є явищем, властивим капіталістичному господар-

ському процесові, і щойно заміна капіталістично-ринкової системи колективно-плянувальною розв'яже проблему. Плянуння виключить диспропорції поміж виробництвом та споживанням — і все буде гаразд.

Помилки марксистських теоретиків найвиразніше виявилися в Советському Союзі та інших комуністичних країнах, де, хоч і застосовано в повній мірі планування, господарських коливань не вдалося усунути. Звичайно, вони мають там інші причини і інший характер, як у капіталістичному світі, але все ж таки існують, доказуючи, що марксистські гіпотези та передбачення фальшиві.

Коли т. зв. Велика Депресія 1930-их років потрясла народніми господарствами західних держав, економісти взялися до глибоких досліджень кон'юнктурних коливань, щоб у майбутньому зменшити їх катастрофічні наслідки. Імена таких економістів, як Кейнс, Шумпетер, Габлер, Гензен, Гікс, Гаск, пов'язуються з найновішими теоріями, які такого роду коливання пояснюють інвестиціями капіталу, межовим ростом споживання, економічним і технічним поступом та грошовою системою.

На основі теорій кейнсіанського та покейнсіанського періодів розроблено нову ділянку економічної науки, т. зв. макроекономіку: аналізи взаємовідносин сукупних або агрегатних чинників економічного життя, у противенстві до традиційної мікроекономіки: аналізи процесу дрібних складових елементів цього життя.

Макроекономіка стала суто кількісною, математичною наукою господарського росту. В її рямах і розбудовано антикон'юнктурні засоби господарської стабілізації. В цьому й полягає перший елемент таємниці американського просперитету.

Різними стабілізаційними засобами американці успішно протидіють поширюванню кон'юнктурних коливань — від депресії до перебільшеного, спекуляційного просперитету.

Стабілізаційні засоби поділяються на фіскальні і монетарні. Фіскальні охоплюють податкову політику, публічні роботи, систему суспільного забезпечення, субсидій і ін. Монетарні включають контроль над кількістю та обі-

Я тільки руку до грудей притис,
але не ветиг перехопити спис,
і ти схитнувся, на сідлі повис.
Махнув мечем, буланого пришпорив
і зник у переливах косогорів.

Упав з коня під лебединий спів
у найглухішій затишій дубів,
щоб ворог твій не бачив, не радів,
що й серце князя для списа доступне,
що кінь під ним ніколи вже не тупне.

В трагічній пісні бою печеніг
на перехресті чотирьох доріг
кільцем стискає воїнів твоїх.
Червоне сонце обростає шерстю
і котиться по тому перехрестю.

І славу й меч ти передай комусь.
Не ти помер — в очах померла Русь.
Я в ній з твоєї крові заплоджуєсь,
бо маю стати плоттю і душею
за десятисторічною межею...

При сході сонця не було яси.
Блищали в краплях крові та роси
мечі, шоломи, стріли і списи.
І хтось побожно їх зібрав до купи
і вороння прогнав, що крило труни.

Гримлять пороги, і куриться пил.
А кров цвіте, і в головах могил —
те саме сонце, той же небосхил.
І в далечі — від обр'ю до плаву
колінше тирса посивілу славу.

ня та ревалізації між З'єднаними Державами і СРСР. Тож не диво, що репесія 1948-го року припинилась, а її наслідки зникли безслідно із вихом Корейської війни.

Згодом прийшли репесії 1953-54, 1957-58 і 1960-61-го років. Але, на відміну від минулих повоеєнних захитань, затяжкої репесії вони не спричинили. Ліберальні економісти тріюмфу-

вали. Поняття ліберального економіста має сьогодні парадоксальне значення. А саме його „лібералізм“ проявляється в тому, що він бере під гумнів правдивість і успішність будь-яких принципів чи законів народнього господарства, в його цілковито опортуністичному й прагматичному підході до економічних питань і в допущенні навіть соціалістичних експериментів у „капіталістичній“ державі, якщо ці експерименти можуть бути успішними.

Макроекономічні засоби господарської стабілізації, які включають широку державну інвестицію і втручання держави в економічні процеси, для ліберальних економістів цілковито неприйнятні. Іх бо нічого не в'яже з традиційною вільної три сил на ринку. Консервативні економісти воліють піддержуватися „капіталістичною“ традицією і мають глибокі застереження супроти зростаючої ролі уряду в народньому господарстві, яка може ступнево привести до його соціалізації. Вони рекомендують обережність із макроекономічними експериментами.

Але, як сказано, ліберальні економісти тріюмфували. Згадані репесії були ладіні, короткі і депресія в повоеєнних роках не розвинулася. Тож їм уявилося, що модерна економічна політика стала такою доконалою, що вона вже раз назажди виключила господарські коливання, і стабілізаційних засобів можна вживати без жадних обмежень. Вони помилилися в обох випадках.

Говорити про те, що господарські репесії наслідком війни були, це було б великим самообманом. Говорити про те, що господарські репесії наслідком війни були, це було б великим самообманом. Говорити про те, що господарські репесії наслідком війни були, це було б великим самообманом. Говорити про те, що господарські репесії наслідком війни були, це було б великим самообманом.

том грошей і кредитом. Різні інші форми економічної політики, які можуть мати стабілізаційний характер, класифікуються як третій рід протикон'юнктурних засобів.

Почавши з часів президента Рузвельта, в рамках т. зв. Нового Курсу („Нью Діл“), американський уряд послідовно здійснює ідею господарської стабілізації. Спочатку, не мавши відповідного досвіду, він допускається грубих помилок. Наприклад, Рузвельт, щоб збалансувати бюджет, обмежував державні видатки. А коли це не принесло належного успіху, підвищував податки. Обидва засоби суперечили загальному принципу Рузвельта. Під час депресії Рузвельт повинен був заради таких підвищувати хоч би й дефіцитові видатки, щоб збільшити застосування і посилити споживання, яке є ключовим елементом ринкового росту. Далі, він повинен був обнизити податки, щоб підсилити інвестиції та виробництво у приватному секторі народнього господарства, і таким чином також посилити споживання.

По своїх перших невдачах уряд Рузвельта цілковито зривував свою економічну політику, поставивши її на тривкіший теоретичний базис. Друга світова війна перервала ці експерименти із стабілізаційними господарськими спробами мирного періоду, які мали б залобити економічному зростанню (стагнації), і затосовувати воєнні стабілізаційні засоби проти інфляції і нездорової спекуляції. Рационалізовано розподіли сировини і споживчих дор, „заморожено“ платні і ціни. І, треба признати, що такого роду воєнна контролі ринку мала успіх. Але в цих засобах не було нічого нового, — їх тільки добре проведено.

З кінцем війни повернулася проблема забезпечення постійного росту економіки. Питання стало тим актуальнішим, що історичне минуле пригадувало про тісний причинний зв'язок між війнами і циклічними ринковими коливаннями. Депресії приходили періодично і після Першої світової війни.

У 1948 році вперше відбувалося повоеєнне ринкове захитання. У міжчасі вже почалася боротьба Берліну, в комуністичному таборі відбувся конфлікт між Сталіним і Тітом, і період повоеєнного відпруження минув. Почалася холонська війна і зв'язані з нею посилені зброє-

дійсно депресії виключено засобом стабілізаційної господарської політики, але слід припускати, що, коли б такої політики не було, то вони повернулися б. Тобто їх не виключено, а присмирено або тимчасово унешкідливлено.

І тут треба в'яяснити ще одну деталь. Можливо, що успішність уживаних стабілізаційних засобів у великій мірі узалежнюється таки від холодної війни, міжнароднього напруження і зв'язаних з усім тим величезних видатків на оборону.

Пов'язаність економічних коливань та їх стабілізації з політичними подіями доказується останніми роками перед другою світовою війною. Рузвелтів „Новий Курс” не виключив небезпеки депресії, але довершився поворотною кризою у 1937-му році. Депресія була коротка, але її закінчення і шкоре повернення ринкового росту треба таки пов'язати з гітлерівськими авантюрами в Європі і їх господарською провкцією. Тобто поворот кон'юнктури узалежнився від політичного чинника.

А проте, ніхто ще не потрапив доказати, до якої міри збільшена державна ініціатива в господарському процесі ЗДА і стабілізаційні засоби в 1930-34 роках спричинилися до перемоги над Великою Депресією. А треба ще додати, що відносно поліпшення ситуації на ринку в роках 1935-1936 було незадовільним і вдержувалося на дуже низькому рівні. Це був період ізоляції від європейської політичної арени, період миру, а тим самим і малої успішности стабілізаційних засобів.

Але ліберальні економісти зосередили свою увагу передусім на тому факті, що стабілізаційні засоби нібито послабили кон'юнктурні коливання і, розробляючи свою теорію, рекомендували щораз ширше застосовувати її в державній економічній політиці.

Цікаво, що джерела цієї „макроекономічної одержимости” американських ліберальних економістів треба у великій мірі шукати в Москві. Справа в тому, що большевики, наголошуючи індустріалізацію ССРСР, твердили про величезний ріст його економіки в 1950-их роках. Західні обсерватори прийшли до переконання, що советське господарство росте шкорише від американського. Большевики намагалися доказати, що це діється у висліді вищости

колективного плянування над капіталістичною свободою ринкової гри.

Американських економістів можна поділити на три групи. До першої належать консерватисти, про яких ми вже згадували і які не приймають стабілізаційних теорій макроекономіки і не погоджуються на гіпотези про шкориший ріст плянованої економіки, а натомість стверджують, що тільки свободні ринкові процеси можуть гарантувати здоровий господарський ріст на далеку мету. Помірковані ліберали рекомендують посилену державну ініціативу для збільшення і прискорення росту економіки. А крайні ліберали, між якими є чимало дійсних марксистів, дораджують посилену державну інтервенцію як „нормальний шлях” для еволюційного переходу народнього господарства ЗДА на соціалістичні рейки. Згідно з засадами діялектичного матеріалізму, вони вважають, що капіталізм мусить загинути, а його мусить заступити соціалізм, і що швидше зростання советської економіки є доказом правдивости марксистської доктрини.

Не вглиблюючись у теоретичні деталі нового економічного напрямку, практично державна ініціатива в господарському житті Америки зростала головним чинном внаслідок стабілізаційних заходів, намагання збільшити його ріст та інших побічних чинників. Зокрема ця тенденція загострилася з приходом до Білого Дому президента Кеннеді та його дорадників, які цілком прийняли макроекономічні принципи кейнсїанізму та покейнсїанізму. Небезпеки надмірного впливу „публічного сектору” на цілість економічних процесів вони не передбачали.

Кеннеді перебирав владу під час рецесії, і своїм найважливішим завданням ставив зрівноважити народне господарство. Тоді пущено в рух різні стабілізаційні засоби, включно з обіцянкою обниження податків, при безперервному рості публічної заборгованости. Державні видатки стали рости, але просперитет таки вернувся.

У своїй запальчivosti ліберальні економісти стали задумуватися над націоналізацією Федеральної Резервової Банкової Системи, щоб таким чинном стисліше контролювати економічні процеси. Поширювано роллю Департаменту Фінансів. Підвищувано видатки на „добродійні

Така політика ніби йде за засадою: краєць крає так, як стає матерія.

Усім ентузіастам макроекономічних заходів для стабілізації і підсилення господарського росту треба усвідомити, що макроекономічні не могли вповні оправдати, бо вони по суті не діяли в умовинах дійсного миру і міжнародного політичного відпруження.

Депресії припинилися швидко по друкії світовій війні, і, як уже згадувано, це у великій мірі залежало від холодної війни, міжнародного напруження і „малих воєн“. Під час переключення народнього господарства ЗЛА з воєнного на мирне в роках 1946 і 1947 виявлялися вже ринкові диспропорції, які скінчилися економічною зниклою 1948 року.

Але саме тоді почалася холодна війна навколо Берліну, зайняття Китаю червоними і Корейська війна. І від того часу холодна війна триває, хіба тільки з короткими передішкками т. зв. Духу Женеви і Духу Кемп Девіса. Мадарська повстання, заворушення в Польщі, війна у В'єтнамі, напруження в Ірані й Іраку, загроза в Лебаноні, обстрілювання островів Кюмої і Матсу, знову війна у В'єтнамі, Конго, Куба, Сан Домінго і інші події, які змусили уряд ЗЛА безупинно збільшувати свій воєнний бюджет.

З загальної суми федеральних витратів ЗЛА витрачали на воєнно-оборонні цілі в 1938 р. 6%, у 1948-му — 28%, а 1963-му — 56,8%. А коли до цього включити й витрати на програму міжлінійних ліній у 1963 р., тоді в воєнно-оборонний бюджет становив 59,3% всього федерального бюджету. Витрати ЗЛА на оборону за останніх п'яти років зросли на 100%, яка перевищує десятикратний ріст доходу. Це не могло не залишити глибокого впливу на цілість господарських процесів Америки.

У воєнний час звичайно у великій мірі підвищується затримування робітників, що виробляють військові матеріали, зростають інші видатки прибутки, підвищується інфляція, майже виключається депресія і збільшується державна заборгованість. Майже ідентичні моменти характерні для американської економіки від початку холодної війни, надалі народньо-му господарству майже воєнного характеру.

„Цілі“ з метою посилення споживання, скріпити ринкове залюбування, створити сприятливу атмосферу для інвестицій, поширити продукційний процес, збільшити затримування. У міжчасі треба було ще вище підняти межі зростаючої державної заборгованості. Але економіка країни перебувала в стані доброї кон'юнктури. На випадок порпшення ситуації на ринку демократичний уряд тримає „про запас“ сильний стабілізаційний „аргумент“: обниження податків, що його обіцяв провести Кеннеді ще під час виборчої кампанії. Протягом 1961-1963 років економічна ситуація була настільки добра, що обнижувати податків не було потреби, а безпервної дискусії на цю тему вистачало, щоб створити сприятливу психічну атмосферу — почуття безпеки. Мовляв, коли прийде біда, уряд зуміє її ухилити.

Але оскільки 1964 року могла принести повротну хвилю рецесії за зразком повоеєнних циклических коливань. Тому навесні 1964 р. проведено першу рунду обниження податків, як моголутній засіб господарської стабілізаційної політики. Ніби обнижено прибутковий податок. Підприємств і споживач підбадьорилися. Проминули оскільки 1964-го, весна 1965 року і знаменитий проспектиєт продовжувався.

По своїй суті це обниження податків мало двозначну вартість з поглядом можливостей ринкового росту. Першим — проведено його в наявності великої публічної заборгованості, що зарожує зростати шораз далі, збільшення трюндитів на монетарно-кредитовому ринку і конечності втручання держави в економіку для відержання фінансового балансу.

Але важливе й те, що кінцевий вислід цього нібито обниження податків силно відарив по самому споживачеві. Податкові звіти з весни 1965 року виявили, що платникам податку і споживачам в тих самих особах прийшлося доплачувати великі суми грошей. Причиною цього було те, що уряд, щоб посилюти споживання, в 1964 р. провів значно велике обниження податкових обтяжень із заробітних платень, поліпшаючи споживачеві журитися доплатаю до балансу на шізнше. Щоб якось запобігти прикрому обороту справи, яка могла б скінчитися рецесією восени 1965 р., уряд заповів дальше обниження податків, спершу посередніх акцій, а потім може й знову прибуткових.

I. Тернопільський

„КАТЕХІЗМ УКРАЇНЦЯ” М. МІХНОВСЬКОГО

Сорок вісім літ, тому в травні 1917 року Микола Міхновський видав дуже цікаву книжечку: „Катехізм українця”. Видання Тов. „Вернигора” Політично-Агітаційна Секція ч. 14. — Київ — 1917. (На обкладинці напис: „Друковано 100.000 примірників”.)

Вона дійшла й до Тернополя, де я тоді ходив до 3-ої класи української класичної гімназії, і викликала велике враження серед нашої молоді.

Я зберігав цей катехізм аж до вибуху другої світової війни. Недавно попало мені в руки „Українське Слово”, Львів, 8 вересня 1917 р. ч. 200 (699), де на 2-ій сторінці зміщена стаття Василя Дзіковського „На Збруч!” (Слідами Українських Січових Стрільців).

В ній написано:

„...Ідея „Вільної України” дуже сильно розширена в народі (на Великій Україні — І. Т.), а самостійницька партія розкидає між народом сотні тисяч брошур і листків, в яких

говориться про збройну боротьбу з Московщиною, якщо вона не признає вільної української держави. Наведу тут уступ з книжечки „Катехізм Українця”, виданої у сто тисяч примірниках.

„Як дійдемо до самостійної української держави?”

До цього треба праці культурної, політичної й економічної над нашим народом під час мира, а військової діяльності під час війни з Московщиною. Підставою є праця культурно-освітня, бо боротися як слід за свою права й управляти собою може тільки свідомий нарід.

Отже — до праці, браття — українці!

Учімся бути самі собою, пізнаваймо, що нам треба, і як виб'є слушний час, вставаймо до збройної боротьби за власну домівку, за —

Вільну — Самостійну Україну!

Надійтесь тільки на себе!

Пам'ятайте слова Хмельницького:

„Маю шаблю в руці — ще не вмерла Козацька Мати!..”

Багато гарного в тій книжечці „Катехізм українця”. Є там „Національні заповіді”. IV за-

І в цьому криється другий елемент таємниці американського просперитету.

Стабілізаційна політика макроекономічного характеру безумовно важлива, але її значення таки другорядне. Без більшовизм, постійно наростаючих видатків на оборону господарства ЗДА зазнавало б куди могутніших ринкових коливань і, правдоподібно, не минуло б серйозної депресії. Саме ці величезні видатки і є найважливішою причиною безупинної інфляційної тенденції.

Щоб не допустити до репресії восени 1964 р., переведено податкову редукацію, і небезпека рецесії перекинулася на 1965 рік. Плянується нове обниження акцизів, внаслідок чого від 1-го липня зменшаться ціни на авта, біжутерію, електричне влаштування, годинники, футра, фортепіяна, писальні машинки, фотографічні апарати, телефони і т. д. Але посилена інтервенція ЗДА у В'єтнам, збільшені військові видатки і потреба готуватися до різного роду політичних несподіванок, важливіші, як податкова редукація. Коли розвиток подій на міжнародному ринку йтиме тим самим шляхом на

протязі літа і осени, нічого боятися рецесії, не кажучи вже про депресію.

Хочеться додати ще одну думку, а саме: чи загальне, тривке міжнародне відпруження може принести депресію?

Що раптовне замирення ускладнило б положення, не підлягає сумніву. Тому державні кола мусять приготувати докладні пляни ступеневого переходу від воєнного до мирного господарювання. Із скороченням воєнних видатків треба було б збільшувати видатки на мирні цілі — перебудову та прикрасу міст, розбудову шкільництва, доріг, шпиталів... І так тривало б якийсь час, аж прийшло б насичення ринку і — його заломання. Бо видатки на мирні цілі ніколи не можуть заступити воєнних. Внаслідок технічного поступу і воєнних дій військово влаштування скоро перестарюється та нищиться, і його треба безупинно замінювати новим, кращим. А це приспішує виробничий процес.

З другого боку, стабілізаційні засоби напевно також скоро перестарюються із динамічною зміною обставин і способів господарювання. Тож треба буде шукати чогось нового.

повідь приказує: „Усюди й завжди вживай української мови. Хай ні дружина твоя, ні діти твої не поганяють твоєї господи мовою чужинців-гнобителів” (Йдеться тут про московську мову — І. Т.).

VIII заповідь учить: „Не обкрадай власного народу, працюючи на ворогів України!” X: „Не бери собі дружини з чужинців, бо твої діти будуть тобі ворогами; не приятелюй з ворогами нашого народу, бо ти додаєш їм сили й відваги; не накладай укупі з гнобителями нашими, бо зрадником будеш”.

Гідні наслідування й науки заповіді!...

Пам'ятаю, що вся ця книжечка була побудована на запитах і відповідях. Ширше обговорено Переяславську угоду, що її зламала Москва, і підкреслено неминучість постановлення самостійної української держави з сильною українською армією.

Сподіваюся, що примірники „Катехізму українця” десь зберігаються в бібліотеках Америки й Канади, так що можна його передрукувати, як причиною до історії нашої самостійницької та державницької думки на початках революції 1917 року. У „Катехізмі українця” є деякі гострі виступи проти чужинців, що не признавали ніяких прав українському народові, включно аж до погрози — усунення їх з України, бо — „Україна — для українців!”

Пам'ятаю, що українські вояки в тодішній російській армії жваво дискутували на теми, порушені в „Катехізмі”, бо я зустрічався з ними часто.

Найбільше здивувало мене, що сам Михайло Грушевський, голова Центральної Ради, вважав за відповідне забрати голос щодо тези Міхновського — „Україна — для українців”, у газеті партії соціалістів-революціонерів „Воля Народу”. У статті — „Чи Україна для українців?” він доказував, що всі громадяни України мають рівні права, що ніхто не має права

їх викидати з України, а ідеї Міхновського назвав „шкідливими”.

Прочитавши ту статтю, я не міг вийти з дива і питав себе, чи це можливе в інших народів, щоб хтось заперечував таке право, наприклад „Польща для поляків”, чи „Франція для французів”, і чи голова якоїнебудь іншої держави міг би написати таку статтю, як її написав голова Центральної Ради, званий тоді „батьком”- Грушевським?

Пізніше я не знаходив ніде вісток про діяльність М. Міхновського, бо його тоді наша верхівка вважала просто за... ненормального з його націоналістичними ідеями...

Яка велика шкода, що Міхновський не знайшов дороги до галичан, до Січових Стрільців, до гетьмана Павла, до консервативної частини українського народу, щоб дати йому патріотичне наснаження, сильну національну ідею!

Історія політичної діяльності М. Міхновського трагічна. При щасливіших обставинах він міг би стати провідником сильної націоналістичної партії, здобути вплив на українську політику, на будівництво української державности. Але так не сталося...

Направду, варто перевидати „Катехізм українця” М. Міхновського, доповнивши його актуальними, сучасними проблемами у формі запитів і відповідей.

Сучасне українське покоління напевно краще зрозуміє ідеї Міхновського, як покоління революції 1917 року, і великі ідеї Міхновського скоріше чи пізніше таки здійсняться. Але — треба їх пізнати, треба їх поширити між нашою еміграцією, головно між молодим поколінням!

„БИТИ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ РУХ ТАКИ УКРАЇНСЬКИМИ РУКАМИ — ЦЕ ГОЛОВНА НАПРЯМНА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ДИВЕРСИ”.

Степан Бандера

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ :

ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.

Іван Боднарук

ПРОТИ ФАЛЬШУВАННЯ ШЕВЧЕНКОВОГО СВІТОГЛЯДУ

Запрошений Управою Відділу ООЧСУ й Українського Народного Університету в Дітроїті, д-р Богдан Романенчук прочитав 1 травня ц. р. доповідь на тему „Проти фальшування Шевченкового світогляду”. Доповідь відбулася у великій залі домівки СУМА.

Прелегент почав від ствердження факту, що Шевченкова творчість взагалі, а світогляд поета зокрема, ще не досліджені як слід. Є ще багато місць у творах поета неясних і нерозроблених. Советські дослідники фальшують твори Шевченка та його погляди на життя.

Тому, що д-р Романенчук багато працює над проблемою естетики Шевченкових творів, його доповідь зосереджувалася здебільшого довкола цієї проблеми. Советські критики так викривлюють Шевченка, що інколи він виходить неподібний до себе й нагадує радше Чернишевського чи якогось іншого московського письменника. Ми чомусь досі майже не займалися у своїх дослідках проблемою Шевченкового світогляду. Зате взялися за цю проблему советські дослідники, що підсувають нашому поетові світогляд, який їм потрібний. Наприклад, у своєму „Щоденнику” висловив Шевченко свій погляд на книжку К. Лібельта „Уміцтво пенки” і назвав автора школярем, бо він по-школярськи доказує існування Бога. Советські дослідники, фальшиво інтерпретуючи вислів Шевченка, кажуть, ніби Шевченко іронізує з Лібельта й висміює саму думку про існування Бога. На ділі Шевченко називає Лібельта школярем не тому, що він доказує існування Бога, а тому, що наївно доказує цю істину. На цю саму тему висловився Шевченко у „Щоденнику” також день раніше: „Лібельт тільки пише по-польськи, а почуває по-німецьки. Я читав його кисло й нудно”.

На цих словах побудували советські критики цілу теорію про Шевченків „матеріалізм” і його нібито вороже ставлення до німецького ідеалізму. Советські критики пишуть, що Шевченко перший підніс прапор класової боротьби селянських мас, і тільки це спонукало його боротися проти царату. А насправді Шевченко боровся проти царату з інших позицій, ніж московські революційні демократи. Вони були чужі нашому поетові, бо були матеріалістами й атеїстами. Шевченко ніколи не був матеріалістом. Він був завжди гармонійний і систематичний. Його світогляд був синтетичний, бо був синтезом його оточення. Шевченко перейняв від батьків спосіб думання українського селянина, і того світогляду не змінив ніколи; навпаки, пізніше він його утвердив і доповнив. Шевченкова релігійність не була набута в житті, вона була традиційна, успадкована. Шевченкова релігійність не викликає сумнівів навіть у советських дослідників, доказом чого є хоч би факт, що вони про неї так часто пишуть.

Обмежуючись цими поглядами Шевченка, що дають змогу пізнати саму основу поетового світогляду та його думки про естетику і красу, д-р Романенчук пригадав, що проблема краси в ідеалістичному розу-

мінні — це проблема буття. Св. Августин каже, що кожна річ, яка існує, гарна на свій спосіб: отже, річ, яка не гарна, не має буття, себто не існує. Ідеалістичний світогляд є теорією про духовний принцип буття. Що саме такий світогляд був у Шевченка, показують його твори. Шевченків погляд на мистецтво і проблеми мистецтва дозволяє визначити світогляд поета, а той погляд каже, що Шевченко був ідеалістом.

У романтизмі Шевченка не було свідомости реальної дійсності, яка існувала в тодішній Україні. Але по 14 роках перебування на чужині поет дозрів духово і сформував свій мистецько-естетичний світогляд у національному, а не класовому значенні. Царів і московських поміщиків трактував Шевченко як національних гнобителів. Доказом цього є слова, з якими він звертається до Якова Бальмена в закінченні „Кавказу”: „Не за Україну, а за її ката довелося пролити кров добру, не чорну”... У період збірки „Три літа” формувалися тільки суспільно-політичні погляди Шевченка, бо мистецько-естетичні погляди були вже сформовані раніше у Петербурзі, в Академії Мистецтв. Шевченко виступав не тільки проти кріпацтва, але й проти національного поневолення.

Світогляд Шевченка був гармонійний та ідеалістичний у всіх ділянках людського життя. Мистецтво для матеріаліста має тільки пізнавальну вартість. Советські письменники кажуть, що про вартість мистецтва рішає смак селянина чи робітника, а мистець мусить дбати, щоб задовольнити той смак, себто творчість мистця є результатом зовнішніх спонук. Аристотель твердив, що мистецтво — це наслідування природи. Советські критики прийняли цю засаду, але пояснюють її фальшиво. Шевченко прийняв цю засаду від класицизму, себто від свого вчителя Брюллова. А втім, ця засада була в тодішній Україні загальновідома; іншої теорії краси й мистецтва в тих часах не було. Теоретики романтизму розуміли цю засаду як наслідування способу творення.

Шевченко старався поєднати у своїх поглядах дві сили в мистецтві: розум і уяву. У нього маємо сліди поглядів і класиків і романтиків. Він часто підкреслював у своїх творах духову силу краси й мистецтва. Шевченко визнавав велику роль надхнення в мистецтві, але визнавав також роль розуму. Захоплення красою у Шевченка є результатом його глибокого розуміння краси.

Античні теоретики й письменники казали: „Віта бревіс, арс льонга”. Мистецтво, творене тільки для життя, разом із життям минає. Естетичне переживання може дати тільки твір, що його мистець творить для себе самого. Мистецька творчість — це духовна творчість, а мистецтво для життя — це тільки механічне творення. Чисте мистецтво є втіленням ідеї вічної краси. Завданням мистця є творити те, що гарне, втілювати відчуття краси. Тому навіть ті, що шукають у мистецтві виховних вартостей, у першу чергу захоплюються красою мистецтва. Глядача тішить не

I. B.

ТІНЬ ЗАГЛОБИ ВСЕ ЩЕ БЛУКАЄ

В американських кінотеатрах показують фільм „Інвазія з 1700 року”, побудований на тлі Сенкевичевої повісти „Огнем і мечем”. Цим разом барахло не голлівудської, а італійської продукції. Вже сама назва фільму говорить про його вартість. Думаю, що при його накручуванні не обійшлося без допомоги „братнього народу”, якому залежить на тому, щоб нас представити Європі як горлорізів, хамів і „дзіч гайдамацку”, а себе як „пшедмуже хшесціяньства”.

Не думаємо вчити поляків історії, бо минуле показало, що вони завжди були дуже кепськими учнями з історії. Не беремося також аналізувати згаданий фільм італійської продукції. Хочемо тільки пригадати тим нашим людям, які відсувають чомусь з нашої уваги такого жорстокого, як Москва, і послідовного в усьому, що йде на наше знищення, ворога-Польщу, що речі стоять на давньому місці й що молоді польські покоління виховуються далі в дусі Заглоби.

Хоч кращі уми польського народу вже давно

життя, а майстерність, з якою те життя відображене. Яку б тему не взяв мистець, його завданням буде передусім зобразити красу. Коли ціллю мистця є краса, а не суспільна спонука, то такий мистець житиме вічно. Добро і краса це ціль найвищого ества; вони так тісно пов'язані між собою, що одне без одного не існує. І саме так розумів мистецтво Шевченко. Ми бачимо це в його листі до графині Н. Толстої. Шевченко не був атеїстом бо атеїст ніколи не називатиме мистецтва божественним, як це робить Шевченко в листі до графині.

В. Белінський, про якого советські критики кажуть, що він мав великий вплив на творчість Шевченка, уважав мистецтво за безпосереднє відображення дійсності, мовляв, мистець не має духових потреб, він має тільки соціальні потреби. Такого погляду в Шевченка немає. Шевченко прийняв засаду Карла Брюллова, який казав: „Не копією, а вдивляйся!” Белінський уважав мистецтво за продукт суспільності.

Яке ж було відношення Шевченка до німецького романтичного малярства? Щоправда, Шевченко його не любив, але все ж у своїй оцінці він виходив із позицій класицизму. Шевченкові не відповідало німецьке малярство, бо воно противилося класичному мистецтву, яке визнавав Брюллов та й інші професори Академії Мистецтв у Петербурзі.

У Шевченка не знайдемо твору, який би свідчив, що

засудили трилогію Сенкевича, як тенденційний і шкідливий твір, поляки все ще дивляться на нас очима Сенкевича й Заглоби. Ну, що ж, це їх справа! Україна таки стане колись могутньою й вільною державою, не зважаючи на те, чи поляки бажать собі її чи ні. І чим довше буде польський нарід виховуватися на творах Сенкевича, тим гірше для нього.

Історія — це вчителька життя. Кожна розумна людина повинна її знати, якщо хоче вірно зрозуміти теперішнє життя, яке корінням сягає у минуле. Але роллю правдивої вчительки життя може відіграти тільки й виключно історія, зближена якнайбільше до правди, історія без мітів і легенд. Одним із таких мітів є саме міт про виключно позитивну роллю Польщі на українських землях. Шкідливий є теж міт, що за погані взаємовідносини між українцями й поляками поносять відповідальність виключно українці.

Шкідливість цього міту підкреслив черговий раз недавно Збігнев Вуйцік у своїй праці „Дикі поля в огні — про козаччину в давній Речі

наш поет цінив матеріальні добра. Його погляд на світ був згідний із християнським ідеалізмом.

***

У дискусії після доповіді взяли участь п. П. Голуб, д-р К. Вагилевич і д-р М. Климишин. Д-р Вагилевич не погоджується з прелегентом щодо дефініції світогляду. Всякі „ізми” тільки затемнюють і заплутують справу. Він сумнівається, чи в Шевченка був дійсно систематичний і гармонійний світогляд. У Шевченкової творчості є багато місць, що їх використовують комуністи для своєї пропаганди, а тому не можна нам їх катушувати, але треба критично їх розглядати.

П. Голуб питає, якими іншими советськими джерелами, поза книжкою Петра Волинського, прелегент користувався у своїх дослідах над естетичним світоглядом Шевченка. Дістає відповідь, що на ту тему писали ще Новіков, І. Назаренко, Матвієць і Кононенко. Очевидно, всі вони твердять, що в Шевченка був матеріалістичний світогляд.

Д-р Климишин питає, як погодити гармонійний ідеалістичний світогляд Шевченка з його поемою „Марія”. Прелегент відповідає, що в цій творі є відгомін філософії Фосрбаха.

На доповіді було присутніх 44 особи. Рішуче замало, коли зважити факт, що доповідь була цікава й дуже корисна, а прелегент є людиною відомою в нашому науковому світі і в громадському житті,

Посполитій” (Варшава, 1960). Він каже, що артистична візія Сенкевича засліпила навіть польських істориків, які почали за цим письменником з'ясовувати деякі факти не так, як вони в дійсності виглядали, забуваючи, що „ліценція поетика” історикам не личить, що не все, накинене й сугероване візією письменника, правдиве й вірне. „Невже гарна сторінка історії польського вояка, якою безперечно була оборона Збаража, може в чімнебудь змінити факт, що то не ми, але українські селяни боролися від 1848 року за волю... проти нас? Поки дійшло до жорстоких інколи знущань української черні над польською шляхтою, важка й жорстока рука магната і шляхтича-поляка душила українського козака й селянина”.

Вже великий польський повістяр Болеслав Прус, сучасник Сенкевича, зрозумів прикру ролю, яку відіграла в польській історії шляхетсько-магнатська політика в Україні. Тому й написав він у 1884 р. блискучу критику на „Огнем і мечем” в польському часописі „Край”, що друкувався в Петербурзі. Він закинув авторові трилогії перекручення історичних фактів, і висловив сумнів, чи українське повстання може бути вдячним тлом для повісти, яка прославляє героїчні змагання поляків в обороні батьківщини. Дослівно писав він так: „...Мушу додати, що козацька війна не надавалася на тему до повісти. Англієць може у плястичній і гарній формі кинути в очі своїм землякам правду про Ірландію за часів Кромвела. Іншим тяжко!” Як відомо, Олівер Кромвел (1599-1658) здушив криваво повстання в Ірландії, звернене проти англійського гніту.

Та й не тільки Болеслав Прус оцінив негативно „Огнем і мечем”. Також, очевидно, українці почули себе ображеними погордою, з якою відносився шовініст Сенкевич до українських козаків і селян. Гострою критикою на „Огнем і мечем” зареагував найвизначніший український історик тих часів Вол. Антонович, на сторінках журналу „Киевская Старина” 1885 р.

З найгострішою критикою зустрілася тенденційна повість Сенкевича збоку польського історика, професора варшавського університету, д-ра Ольгерда Гурки. Виступив він на сторінках журналу „Пион” з низкою статей, які пізніше видав окремою книжкою під заголовком „Ог-

нем і мечем” та історична дійсність” (Варшава, 1934). Ще всі пам'ятаємо, як захоплювала нас та книжка і яке обурення викликала своєю повою серед польських шовіністів.

З великою вдячністю для польського вченого прийняли ми ту книжку й раділи, що історик ворожого нам народу гіркою правдою і відважним об'єктивізмом залляв гарячого сала за спину тим своїм землякам, що українську проблему в поверсальській Польщі розв'язували методами Сенкевича. Гурка висловив жаль, що автор одної з найбільших повістей, яку колинебудь написано в польській мові, підійшов несправедливо до визвольної війни тільки тому, що та війна була спрямована проти Польщі. Козак і український селянин, що борються з польською шляхтою — це для Сенкевича „збунтовані хами”, яким пан Заглоба не признає навіть права пити кращий мед. „Що то за часи! Хами такі мюд пійов! Боже, Ти, що відзіш і не гжміш!” У постаті Хмельницького не бачить Сенкевич нічого поза зрадою і бунтом блудних синів проти матері-Речі Посполитої, деколи злої, але все ж матері. Все лихо вбачає Сенкевич тільки в українцях, а правду, добро й героїство тільки в поляків. Він безкритично глорифікує перекинчика й ката Ярему Вишневецького, на події дивиться очима шляхтича з XVII століття.

Гурка гостро скритикував трилогію Сенкевича не тільки за брак об'єктивізму в зображенні історичних фактів, але й за її літературно-виховну тенденцію. Ніякий історик, фахівець від епіки, який розуміє історію без упереджень, не погодиться з Сенкевичем.

На жаль, здорові голоси польських кращих людей не вилікували досьгодні польського суспільства. Воно й далі виховується на шкідливих повістях Сенкевича. Навіть у „людовій” Польщі, яка, здавалося б, позбулася старошляхетської бундючності та хвороб, що довели Польщу до загибелі, час від часу появляються україножерні твори, під якими не соромився б дати свій підпис навіть Сенкевич. Згадати б тільки велику повість Яна Добрачинського „Насжджей”, що появилася в Варшаві у видавництві „Пакс” 1958 року і про яку я писав у „Визвольному Шляху” в ч. 5 за 1959 рік п. н. „Повість злоби й ненависти”. А також вірш про „Тітку Україну” режимного польського по-

МАНІФЕСТАЦІЯ

ПРАЦІВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ НА ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ І НАРОДУ

Нові ставленці московсько - большевицького режиму проголосили недавно в пресі дві заяви, які повинні поважно застановити українську еміграцію та спонукати її підняти рішучу протидію.

Перша з цих заяв говорить, що, не зважаючи на усунення М. Хрущова від влади, програми XX, XXI і XXII з'їздів КП ССРСР будуть і надалі вповні зобов'язувати і що вони будуть далі реалізовані.

Друга заява каже, що культурна політика в ССРСР теж не уляже змінам та що ніякої коекзистенції ідей в ССРСР не буде. Буде продовжуватися боротьба з ревізіонізмом, формалізмом, абстракціонізмом, модернізмом та „буржуазним націоналізмом”. Соціалістичний реалізм залишиться єдиною, випробуваною метою у всіх родах мистецтва і буде далі зброєю партії в процесі перетворювання народів ССРСР в комуністичну суспільність, в новий тип „советської нації”.

Обидві заяви появились в офіційному органі КП ССРСР — „Правді”.

Щоб швидше досягти поставленої собі цілі, КП ССРСР постановила пляново перемістити надлишки населення європейського терену ССРСР у малозаселені терени Азії, щоб мобілізованими в такий спосіб силами краще експлуатувати природні багатства та швидше освоювати некультивовані терени. Допоміжною в цьому для уряду є ситуація, що комуністична система вивласнила селянство з землі, і воно стало матеріально залежним від державних варстатів праці і прожитку, а розбудова індустрії дає протекст і можливість перекидати населення відповідно до плянів державного центру.

На основі цих спроможностей, за пляном останніх програм КПСС т. зв. „національні республіки” або „союзні республіки” мають бути

ета, вміщений у березні 1965 р. в варшавському журналі „Культура”, в якому шовіністично настрійний автор намагається обкидати болотом не тільки українські визвольні змагання, а й весь український народ.

перетворені із національних у „багатонаціональні”. Реалізація цього пляну проходить і далі проходитиме на засаді „дружби народів”, допомоги відсталим економічно республікам фаховими кадрами робочої сили і т. п. РСФСР і Україна, диспонуючи надвишкою населення і кваліфікованими кадрами робочої сили допомагають освоювати багатства земель Сибіру, Казахстану, Киргизії, Узбекистану і інших національних республік, перетворюючи їх (як, нпр., Казахстан) у багатонаціональні. Казахи сьогодні творять у своїй республіці лише 30% населення.

Однак цей процес відбувається теж і в Україні, хоч Україна не потребує ніякої допомоги „кваліфікованими робочими кадрами”. Все таки за час від 1939 р. під цим претекстом переселено в Україну 4 мільйони москалів, а з України вивезено таку ж кількість українців в інші терени європейських і азійських республік ССРСР. При тому треба ствердити, що російське населення не лише подвоїлося чисельно в Україні, але одночасно права російської мови в Україні і в інших національних республіках піднесено до значення міжреспубліканської всесоюзної мови, мови „інтернаціональної” і „другої рідної мови”, як мови „однієї батьківщини одного советського народу, будівника комунізму”. Цей плян і практика настільки реальні, наскільки вимішане населення в міжнаціональних республіках починає відчувати потребу однієї спільної мови для порозуміння. Грузинів, узбеков і татаринів в Україні російська мова потрібна як „інтернаціональна” такою мірою, як українцеві, молдаванові і німцеві потрібна для взаємного порозуміння в Казахстані. Спираючись на цей факт і передбачаючи з нього вихідні, Москва видала новий шкільний закон, в дусі якого про мову навчання у кожній республіці рішають батьки дітей. В такий спосіб російські школи в Україні дістають дітей усіх національних меншин, а в Казахстані українців, які вибирають російські школи замість казахських просто тому, що російські є куди більш доступні для українських дітей. В такий спосіб також грузини вибирають

в Україні російську школу, тим більше, що жадна меншина, крім російської, не має забезпечених національних прав, якщо вона не є корінним населенням у національній республіці, у якій хвилево перебуває. Отже ця переміна національних республік у багатонаціональні є звичайним засобом не лише для переміщення населення в ССРСР з метою біологічно ослаблювати національні республіки, але рівночасно засобом для асимілювання народів ССРСР і русифікування їх.

При тому мовою науки і мистецтва високої класи призначена мова російська. Мови інших національностей призначені лише для хатнього вжитку і пропаганди комунізму серед сільського населення, яке ще послуговується іншими, не російською, мовами. Усі журнали наукового характеру при Академіях Наук союзних республік друкуються російською мовою, ця ж мова є викладовою мовою в університетах тих республік, за винятком лиш деяких дисциплін. Урядовою мовою всюди є російська мова. Вона є й розговорною мовою по містах. Діється це за пляновим спрямуванням при допомозі радіо, телевізії, кіна і т. п. Національні науки і літератури існують лише для того, щоб викривляти історію, літературу та мистецтво тих народів, щоб фальшувати думки найкращих постатей тих народів, а при допомозі незвичайно зменшених тиражів і видавничої політики зводити всю літературу тих народів до примітивізму та комплексу меншовартости почуття і думки читача.

Українська література на еміграції присвячувала багато уваги справі фізичного геноциду-народобивства, як засобу московських большевиків закріплювати своє панування в Україні шляхом колективізації, голодових масакр, запроторювання до концтаборів і т. д. Після припинення методів масового мордування та висилок у табори дехто на еміграції починає вірити у „відлигу”, а є й такі, що починають вслід за західними співіснувальниками і миротворцями говорити про „нові політичні шляхи” до визволення України. Ці наївні слабодухи починають пропонувати тактику використання „відлиги” для будування України знутри ССРСР при допомозі культурних діячів в Україні. Це і є ідея „реалітетів і контактів”.

Хочемо звернути увагу на факт, що на ділі

немає ніяких передумов для такої „нової” політики, ані підстав для того, щоб замінювати самостійну Україну і боротьбу за неї на — УССР.

На доказ цього наводимо цитату з програми XXII З'їзду КПСС, де на стор. 217 є така ухвала, піддержувана і реалізована новим режимом:

„Не можна не відмітити наростаюче бажання неросійських народів оволодіти російською мовою, яка стала фактично другою рідною мовою усіх народів ССРСР, засобом їх міжнаціонального спілкування, присвоєння кожній нації культурних досягнень усіх народів ССРСР і світової культури. В нашій країні проходить процес зближення націй, скріплюється їхня однорідність. В ході розвинутого творення комунізму буде довершене повне злиття націй. Трапляються, звичайно, і такі люди, що нарікають з приводу затирання національних різниць. Ми будемо піддержувати процес все тіснішого зближення націй і народностей, що проходить в умовах комуністичного будівництва. Обов'язково треба змагати, щоб виховання мас відбувалося в душі пролетарського інтернаціоналу і советського патріотизму. Потрібно з усією большевицькою непримиренністю викорінювати навіть найменші прояви національних пережитків . . .”

Ця цитата — це лише один з багатьох „проектів на ліквідацію” духового життя народів ССРСР, в тому числі і українського. Ці проекти реалізуються з большевицькою непримиренністю до кожного прояву опору народів у боротьбі за існування. В обличчі цієї загрози є нашим обов'язком освідомити не лише українців на еміграції, але й весь вільний світ, що большевицька „коекзистенція” з народами Заходу — це тільки необхідний Москві на сьогодні „мир” і спокій, щоб без перешкод іззовні травити підбиті народи і варити їх у китлі імперії, щоб після того могли реалізувати, без Ахіллової п'яти на своєму організмі, світову революцію.

Вважаємо конечно потрібним, щоб в часі, коли Москва нищить українські культурні цінності, висилає абсолювентів українських університетів і високих шкіл на працю поза межі України, депортує сотні тисяч української молоді на цілинні землі, в копальні і на лісові роботи

в Азію, в часі насильного курсу русифікації українського правопису та мови штучно пропагованими російсько-московськими словниками, промовчування справжньої української науки та мистецтва і друкування тільки пропаганди і фальсифікатів з історії України та її літератури, в часі фальшування правди українського народу в творах Шевченка і, нарешті, в часі населювання в Україні московського елементу та русифікації ним українського народу, — звернутися до працівників культури на еміграції з закликом виступити на захист української культури і народу в т. зв. УССР.

На засіданні Управи Канадійського НТШ в дні 25 лютого 1965 р. винесено ухвалу заініціювати маніфестацію працівників української культури в Північній Америці під назвою „на захист української культури і народу”.

Ціллю запланованої імпрези є не лише одноразовий виступ і протест проти московської тиранії в Україні, але й рівночасно утривалення сказаного доповідями — друком. Українські тексти будуть опубліковані в українській пресі, а англійською мовою будуть видані доповіді окремою книгою під фірмою НТШ, як видання „білої книги” в обороні української культури і народу проти московських окупантів в Україні.

ЗА ІНІЦІАТИВНИЙ КОМІТЕТ:

Петро Андрусів, мистець-маляр; д-р Осип Андрушків, професор математики, дійсний член НТШ; Галина Андреадіс, оперна співачка; Олекса Бабій, письменник; мгр. Павло Баб'як, бібліотекар; Марта Кравців-Барабаш, піаністка; д-р Микола Богатюк, проф. економії; мгр. Михайло Боровик, бібліотекар, член НТШ; Юліян Буцманюк, мистець-маляр; Іван Вараниця, журналіст; Богдан Василичин, мистець-маляр; д-р Євген Вертипорох, професор хемії, голова К.НТШ і Ген. Секр. ГУ НТШ; д-р Степан Галамай, проф. економії, журналіст; Марія Гарасовська-Дацишин, мистець-маляр; Михайло Гікавий, журналіст; д-р Степан Горак, професор історії; Богдан Гошовський, письменник; Вячеслав Давиденко, мовознавець, журналіст; Іван Денисенко, мистець-маляр; д-р Мирон Дольницький, педагог; Володимир Душник, журналіст; Роман Завадович, письменник; Іван Задорожний, диригент; Євген Івашків, член НТШ; д-р Іван Іваницький, кінорежисер; о. Семен Їжик, журналіст; мгр. Василь Кардаш, диригент; Іван Кейван, мистець-маляр, член НТШ; Оксана Керч, письменниця; Анна Франко-Ключко, письменниця; інж. Михайло Когут, член НТШ; мгр. Петро Колісник, бібліотекар; Діма Комілевська, письменниця; мгр. Олександр Копач, літературознавець і педагог; інж. Михайло

Кравців, мистець-маляр; Галина Кузьма, мистець-маляр; Любомир Кузьма, мистець-маляр; ген.-хор. Олександр Кузьмінський, член НТШ; Теодор Курпіта, письменник; д-р Роман Кухар, професор-лінгвіст, письменник; інж. Антін Куцинський, журналіст; д-р Богдан Кушнір, професор-музиколог; д-р Михайло Кушнір, мистець-маляр; Володимир Ласовський, мистець-маляр; д-р Юліян Лисяк, мовознавець, член НТШ; д-р Лука Луців, літературознавець, дійсний член НТШ; Антін Малюца, мистець-маляр; мгр. Олександр Масляник, член НТШ; Ія Мацюк, оперна співачка; Любомир Мацюк, оперний співак; Петро Мегиж, мистець-маляр; мгр. Микола Мельник, член НТШ; мгр. Теодор Михайлівський, член НТШ; д-р Петро Мірчук, журналіст; Михайло Мороз, мистець-маляр; Василь Мудрий, журналіст, дійсний член НТШ; д-р Володимир Нестерчук, член НТШ; Ірина Несторович, мистець-маляр; мгр. Володимир Ничай, журналіст; Олекса Омельський, композитор; Михайло Осінчук, мистець-маляр; Петро Остап, скульптор; Богдан Паздрій, актор і режисер; Семен Підгайний, письменник і журналіст; Володимир Радзикович, літературознавець; Лев Рейнарович, оперний співак; д-р Степан Росоха, журналіст; інж. Борис Рудик, член НТШ; Богдан Савчук, мистець-маляр; Павло Савчук, письменник; Зенон Саган, професор історії, педагог; ген. Михайло Садовський, редактор істор. видань; Улас Самчук, письменник; Богданна Сидор-Чорторійська, радіо-диктор; Петро Сидоренко, мистець-маляр; мгр. Юрій Сидорович, педагог; д-р Олександр Соколишин, ст. бібліотекар; мгр. Михайло Сосновський, бібліотекар; д-р Богдан Старух, економіст; д-р Богдан Стебельський, мистець-маляр, скарбник К.НТШ; д-р Василь Стецюк, професор філолог, дійсний член НТШ; Юліян Тарнович, письменник; Омелян Теліжин, мистець-маляр; інж. Юрій Тис-Крохмалюк, письменник; д-р Василь Тисяк, оперний співак; Іван Фіта, журналіст; о. Петро Хомин, журналіст, член НТШ; Леся Храплива, письменниця; Віктор Цимбал, мистець-маляр; Михайло Черешньовський, скульптор; д-р Микола Чирівський, проф. економії; інж. Юрій Чорнодоля, чл. НТШ; ген. полк. Павло Шандрук, дійсний член НТШ; Лев Шанковський, професор історії, публіцист; Володимир Шашаровський, актор і режисер; д-р Петро Шкурат, педагог; Микола Шрамченко, мистець-маляр; інж. Павло Штепа, журналіст; мгр. Дмитро Штогрин, старший бібліотекар; Ірина Шумська-Мороз, мистець-маляр; І. Юрченко, педагог; інж. Зенон Янковський, член НТШ.

ПОЧЕСНА ПРЕЗИДІЯ:

Митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Блаженніший Іларіон; Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, Високопреосвященніший Кир Максим; Єпископ Едмонтонської Дієцезії Української Католицької Церкви, Преосвященний Кир Ніль; Єпископ Торонтонової Дієцезії Української Католицької Церкви, Преосвященний Кир Ізидор, Достойний сенатор проф. д-р Павло Юзик, Достойний сенатор Іван Гнатишин; Достойний Іван Яремко, міністер і секретар Онтарійського Провінційного Уряду, До-

стойний Михайло Старчевський, посол до Федерального парламенту Канади; проф. д-р Лев Добрянський, голова УККА; проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, президент ГР НТШ і голова А.НТШ; проф. д-р Костянтин Віда, голова Славістичного Відділу Оттавського Університету; проф. д-р Ярослав Пастернак, проф. УЗУ в Мюнхені; Улас Самчук, письменник; Михайло Черешньовський, скульптор.

Після вміщення в пресі списку Ініціативного Комітету Маніфестації — Наукової Конференції працівників української культури в Північній Америці, додатково Діловий Комітет одержав такі заяви приступлення до Ініціативного Комітету:

Архiepіскоп УПЦ Владика Геннадій, Архимандрит УПЦ О. Новицький, Протопресвітер Федір Білецький, д-р Аркас Микола, письменник; Валяс Володимир, мистець-малюєць; Вазюк Степанія, інженер; Баб'як Петро, педагог; Гіляш Степан, інженер, журналіст; д-р Городиловський Юрій, голова Комітету оборони українських традицій; mgr. Гой Петро, бібліотекар, публіцист; Денисюк Микола, видавець, журналіст; mgr. Дужий Михайло, юрист; д-р Кахно Катерина, викладач університету; mgr. Ковальський Михайло, Кульчицький Микола, Комаринський Ярослав; д-р Кобилецький Роман, Куриленко Леся, піаністка; Курдидик Ярослав, журналіст; Лисяк Олег, письменник; інж. Мацьків Володимир, дійсний член НТШ; Повалючек Іван, композитор; Стефанів Наталія, педагог; д-р Тесля Іван, дійсний член НТШ; д-р Чеховський Ілля; Чічка-Андрієнко Катерина; проф. д-р Шутка Антін; Федорів Михайло, композитор; проф. д-р Єндик Ростислав, ректор УТГІ, дійсний член НТШ.

ЗА ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ:

Проф. д-р Є. Вертипорох, голова

д-р С. Росоха

д-р Богдан Стебельський

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Заініційована Управою Канадійського НТШ і зорганізована покликаним до цього Діловим Комітетом під проводом голови Канадійського НТШ проф. д-ра Є. Вертипороха, Наукова конференція - маніфестація „На захист української культури і народу” відбулася 6 червня ц. р. в Українському Домі — 83-85 Крісті Ст. в Торонті.

Понад 500 осіб взяли участь в обох сесіях конференції, в тому числі велика кількість діячів української культури, суспільно-громадських і політичних діячів.

Конференцію відкрив проф. д-р Є. Вертипорох. Глибокого змісту слово голови Комітету викликало сильне враження в учасників. У тому слові підкреслено передусім основу, що дала початок і підставу для дії НТШ. Цією основою були ідеї патрона НТШ великого Шевченка про волю і самобутність української культури і народу. У поневоленій Україні ці ідеї заборонені або їх пофальшовано, і тому обов'язок українських культурних діячів у вільному світі піднести свій голос в обороні української культури і народу. Москва

боїться нашого голосу і за посередництвом українських діячів-післанців вносить заколот і розбиття в рядах української спільноти у вільному світі.

Письменник Улас Самчук у своєму незвичайно багатому думками слові щодо сучасного становища української культури в поневоленій Україні і у вільному світі закликав до підтримки творчих виявів наших діячів у вільному світі і таким чином заловняти прогалину, що існує в зв'язку з окупацією і неволею наших земель і народу.

За чергою, згідно з програмою, проф. д-р С. Галамай з Нью Йорку прочитав доповідь неприявного проф. д-ра Матвія Стахова під заг. „Українська державність і боротьба Росії проти неї”.

Фактами з порівнюючи недавнього минулого д-р М. Стахів виявив і показав агресію Росії супроти України. Росія двічі визнавала самостійність України в 1917-1918 рр. і за кожним разом ламала ці домовлення, висилаючи свої збройні сили на загарбання України.

Доповідь неприявного з оправданих причин проф. Лева Шанковського під заг. „Московський геносид” прочитав д-р С. Росоха. У доповіді наведено багато фактів, як Москва від найдавніших часів винищувала цілі народи і цю практику стосує в наших часах, у тому супроти нашого народу.

Доповідь під заг. „Положення української жінки і дитини в Україні” прочитала письменниця mgr. Ірина Пеленська, що прибула на Маніфестацію з Філадельфії. Доповідь пані Пеленської прихвально слухали з великою увагою. Авторка в дуже солідно опрацьованій доповіді, на підставі бездискусійних фактів таки з советських джерел, намальовала образ української жінки і дитини в УССР. Жінку в УССР ніби зрівняли в правах з чоловіком, але рівночасно запряжено її до найважчої праці, позбавлено можливості бути матір'ю і виховницею своїх дітей, бо виховання перебрала на себе держава.

Після обіду, що його приладили для учасників пані з ОЖ ЛВУ під проводом голови пані інж. Л. Вертипорох, були прочитані деякі важливіші привітання діячів і установ української культури, а відтак проф. економії, д-р Микола Чировський прочитав доповідь під заг. „Українська наука в УССР”. Доповідь насичена фактами про нищення української науки і науковців в УССР та спроби культобміном паралізувати діяльність українських культурних і наукових діячів у вільному світі.

Солідно опрацьовану, на підставі советських джерел, доповідь під заг. „Злиття націй в СССР” прочитав інж. ред. Вячеслав Давиденко з Нью Йорку. Доповідь відзначалася своїм рівнем, мовою і навіть виголошенням. „Злиття націй” в розумінні сучасних провідників червоної імперії рівнозначне з повною русифікацією підкорених немосковських народів, зокрема українського народу.

Доповідь на тему „Українська література в УССР” виголосив проф. д-р В. Романенчук з Пляцбургу в ЗДА. Доповідач навів багато фактів нищення українських письменників, обмежень їх творчої діяльності

виключно до рамок большевицького „соцреалізму” і т. д.

Оскільки у цій доповіді проф. Б. Романенчук в якійсь мірі порушив тему, що її накреслив у своїй доповіді д-р В. Стебельський, а також з уваги на час, д-р Стебельський не читав своєї доповіді, натомість прочитав висновки з цілої Маніфестації на підставі заслуханих доповідей. Висновки були схвалені аклямацією.

У президії Маніфестації були: генерал Михайло Садовський, генерал Олександр Кузьмінський, письменник Улас Самчук, оперовий співак, мистець Михайло Голинський, корифей української сцени, артист Михайло Тагаїв, скульптор і голова Об'єднання Українських Мистців Нью Йорку Михайло Черешньовський, маляр-мистець Іван Кубарський, маляр-мистець Михайло Дмитренко (Детройт), оперовий співак д-р Василь Тисяк. Місця секретарів займали: д-р С. Росоха, д-р Степан Галамай і Іван Варанця.

Вадьорим „Ще не вмерла Україна”, що його підпили такої міри співаки-мистці як Михайло Голинський і Василь Тисяк, спільно з усіма приявними, закінчено незвичайно успішно проведену Маніфестацію на захист української культури і народу.

Конференція була солідно підготована і переведена на належному рівні. Доповіді дали багатий, науково опрацьований матеріал, що стосується політики большевицької Москви супроти українського народу і його культури.

(За „Гомоном України”)

СТВЕРДЖЕННЯ — ВИСНОВКИ

Стверджуємо, що

— українську самостійну державу зліквідувала Москва силами своїх окупаційних військ;

— т. зв. УССР насправді не є українською державою, а є параваном, за яким стоїть московський державний апарат, що продовжує ліквідувати не лише державні традиції українського народу, але й рівночасно розбудовує ідеї єдиної держави ССРСР з її столицею Москвою;

— московський державний імперіялізм є формою найжорстокішого насильства;

— московська імперія в минулому і сучасному здійснюється засобами народобитства. Засіб геносиду стосує Москва безпосередньо і в часі миру і в часі війни. Московський терор не має собі рівного у світі, бо він постійний, систематичний і підступний. Починаючи від воєнних погромів, через переселювання людности, голодової облоги, концентраційні табори та тюрми, московські окупанти постійно обнижують чисельність і природний приріст поневолених народів і через насильну асиміляцію підносять відсоток власного населення в імперії;

— до своєї погубної цілі змагають московські окупанти також через руйнування родини, як основної клітини кожної нації, при чому пляново перевантажують фізичною працею жінок і дітей поневолених народів;

— соціальні умови населення України пляново доведено до стану кріпацтва, щоб економічно використо-

увати Україну, і то руками того ж таки поневоленого народу;

— дальшим засобом ослаблення українського народу є злочинна політика Москви відносно української молоді. Плянове виселювання молоді з України в усі терени ССРСР, нібито з метою загосподарення економічно відсталих територій, має за завдання позбавити Україну найбільш вітальних біологічних елементів, асимілюючи їх в чужому мовно і культурно середовищі.

Внаслідок вище з'ясованих злочинних плянових заходів Москви український народ упродовж останнього півстоліття зазнав таких жахливих утрат в людях, що, замість природнього подвоєння свого числа, виявляє постійно зменшення свого числового стану.

Але Москва не обмежується тільки фізичною екстермінацією українського народу. Вона намагається знищити його також духово.

— Москва зліквідувала українські Церкви і переслідує українське духовництво та вірних. Мученичу смерть понесли митрополити, архієпископи і єпископи українських Церков і священники майже поголовно. Деякі з них ведуть свою працю тільки підпільно, в умовах катакомбного християнства;

— подібної долі, як Церква, зазнали українська наука, література і мистецтво. Під московським ярмом не існує ніякої свободи ані для індивідуального, ані для національного розвитку людини. Москва знищує кожного, хто хоче самостійно думати, працювати і творити згідно з правдою свого народу і цю правду обстоює;

— за допомогою т. зв. соціалістичного реалізму Москва перетворила науку, літературу і мистецтво в пропагандивний апарат, з допомогою якого намагається створити т. зв. нову людину комуністичного суспільства. Цією людиною має бути продукт злиття націй, до якого прямує система московського большевизму, що прагне зрусифікувати поневолені народи засобами „міжнаціональної” російської мови, нового шкільного закону про вибір батьками мови навчання їхніх дітей у школах, через переміщення народів і творення багатонаціональних республік, у яких, крім московської, ніяка національність не творила б більшої населення.

Стверджуємо, що Москва, щоб виграти час для здійснення своїх внутрішніх плянів, нав'язує „мир” та „співіснування” з закордоном. Знаючи, що справжній мир є ціллю Заходу, Москва намагається заткати уста правді у вільних країнах світу відносно своїх злочинів. Ця „коекзистенція” характеризується також формою т. зв. „культурного обміну”. Цю форму використовує Москва щодо української еміграції, висилаючи українських письменників, мистців та учених, щоб інфільтрувати, розсварити та поділити еміграцію. Москва старастяся посіяти міжусобицю в рядах еміграції, щоб вона, зайнята самопожиранням, відвернула свою увагу від злочинів Москви в Україні, забула про своє післанництво — стояти на сторожі прав українського народу і допомагати йому в боротьбі за державну самостійність.

Ми стверджуємо не тільки злочини Москви, але рів-

З ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА В ЙОНКЕРСІ

Організації Визвольного Фронту ведуть і поглиблюють дуже корисну громадську та політичну роботу серед українського громадянства. Але життя та завдання громади з кожним днем ширшають. І так, досі фінансова ділянка не цікавила наших людей як слід, хоч живемо в передовій „країні капіталу”. Кільканадцятьох кредитових кооператив, переважно клітин „Самопоміч”, вже далеко не вистачає, щоб обслужити „банково” нашу спільноту. А сильні кредитові кооперативи є важливою підтримкою для наших політичних та громадських акцій. Спеціально тут, в Америці, фінансові інституції займають поважне місце, і часто „потихеньку”, „за кулісами” вирішують практичну політику.

Тож, керуючись ідеями кооперації, розбудованої на Рідних Землях перед війною, Управа 11 Відділу ООЧСУ в Йонкерсі, Н. Й., вже більше як рік тому заініціювала цю справу. По кількох нарадах вирішено закласти кредитову кооперативу при Осередку СУМА, який має понад 100 членів і окремий заінкорпорований статут. Наша аплікація увінчалася успіхом, і тепер ми маємо „Федеральну Кредитову Кооперативу СУМА в Йонкерсі”.

Треба відмітити безітересовну працю п. Володимира Козицького, Володимира Черевка та інших, які допомогли цю справу зреалізувати. Формально кооператива діє від липня, а фактично від вересня 1964 року і має вже тепер понад \$ 65.000 депозитів та \$ 45.000 позичок.

Треба підкреслити, що наша кредитова кооператива не є лише „бизнесовим” підприємством, це — осередок громадської фінансово-економічної співпраці: члени складають тут свої ощадності, дістають зворот у висоті 80% зисків кооперативи в формі дивіденди, безплатне життєве забезпечення аж до \$ 2.000; позички безплатно забезпечені. В такий спосіб витворюється спільність інтересів, що з'єднує та згуртовує громаду.

Йонкерська кредитівка — це ще одна кредитова кооператива при Організаціях Українського Визвольного Фронту. У склад її першої управи ввійшли: Володимир Черевко — голова, Володимир Козицький — місто голова, Лев Фугала — секретар, Роман Глушко — пом. скарбника, Микола Сидор та Юрій Ковальчик — члени, Святослав Коцибала — скарбник; Кредитова комісія: Михайло Шашкевич, Михайло Зварич, Дмитро Івасютин; Контрольна комісія: Ярослав Кіцюк, Евстахій Несторук, Степан Женецький.

Така форма кредитової кооперативи широко розповсюджена в ЗДА. Лише в нашому Йонкерсі є 5 кооператив такого типу, а в цілій Америці є їх 25.000 з 8-ма більйонами доларів депозитів.

Сподіваємося, що й інші осередки, в яких ще немає українських кредитівок, візьмуть до уваги можливість поширення своєї діяльності і на цю ділянку економічної співпраці. Ми радо послужимо їм своїм невеликим досвідом.

С. Коцибала

ночасно стверджуємо боротьбу українського народу в Україні в різних йому доступних формах.

І тому, будучи на допоміжному фронті тієї боротьби та користуючись повною свободою слова, ми не тільки протестуємо проти злодіянь московських окупантів, але й закликаємо до спротиву Москві всю українську самостійницьку еміграцію. Закликаємо її до єдності на принципах української незалежності від Москви, державницької політики, української культури та духовності взагалі.

І тому, що самостійно думка і творчість українського народу можуть вільно розвиватись лише на еміграції, де в умовах свободи може продовжуватись перервана нитка культурної творчості народу.

— Наше завдання на еміграції — зберегти природну і органічну лінію розвитку української культури, щоб на її базі плекати і розвивати духовий клімат для національного світогляду, що ідейно наснажує український нарід у боротьбі за самостійність і державність.

— Наше завдання на еміграції — творити найкращі моральні та матеріальні умови для розвитку самостійницької української науки, літератури і мистецтва, щоб діячі української культури могли розвинути фронт боротьби з московським наступом на духове існування українського народу, його культурну самобутність та історичну минувшину з її літературою і мистецтвом.

— Працівники української культури на еміграції,

об'єднані ідеалами української духової самостійності та боротьбою за державність народу, повинні створити Культурний Центр, який інспірував би та мобілізував український культурний світ на еміграції до виконання тих завдань, що стоять перед кожною нацією, яка бажає жити і творити духові цінності для повного самовиявлення.

— Одним з перших завдань такого центру повинно бути протидіяння процесам ворожої окупації в серцях і мозках українських людей, протидіяти науковими методами та аргументами, літературними та мистецькими творами, пресою та конференціями.

— Московському наступові за кордоном у формі „культурного обміну” маємо протиставити широку акцію роз'яснювання методів московської облуди, що прикривається „мирною коекзистенцією” і т. д. Важасмо, що тільки глибоке вивчення дійсного стану московської окупації дасть нам правдивий образ положення українського народу на рідних землях, а його боротьба за самостійність визначить допоміжну релю української еміграції в цій боротьбі, до якої вона покликає.

Не дозволюмо, щоб внаслідок московських затій послабилась боротьба української еміграції, яка є вільними устами свого народу і свобідним висловом його ідей.

НОВОСТВОРЕНИЙ ВІДДІЛ ООЧСУ В САН-ФРАНСІСКО

Відділ ООЧСУ в Сан-Франсіско розпочав свою діяльність зустріччю з громадянством, яка відбулася 28 лютого ц. р. в залі української католицької церкви. Доповідь з цієї нагоди виголосив інж. Мирон Жарський.

Під час Різдвяних свят проведено збірку на Визвольний Фонд, яка дала 57 дол.

7-го березня члени Відділу та громадянство відзначили 15-ті роковини з дня геройської смерті головного командира УПА, ген.-хор. Тараса Чупринки-Шухевича. З цієї нагоди була відправлена Служба Божа та Панахида.

Увечері в церковній залі відбулись сходини, присвячені пам'яті Тараса Чупринки. Доповідь виголосив інж. Зенон Зубрицький, а вірші декламували: Стефан Ткачук — „Живи, Україно”, Богдан Шабатура — „Пам'яті ген. Т. Чупринки” та Івась Кісь — „Головному командирові УПА”.

При співучасті української католицької парохії, Відділу УНСоюзу та нашого Відділу зорганізовано 13 і 14 березня висвітлення фільму „Шевченко у Вашингтоні”. Висвітлення перевів п. С. Мрозівський, а прибутком з цього в сумі 50 доларів переслано до Комітету Пам'ятника Шевченкові. Кожне висвітлення попереджало вступне слово голови місцевого Комітету Пам'ятника Т. Шевченкові п. Т. Кульчицького.

11-го квітня д-р В. Оренчук на запрошення Управи Відділу ООЧСУ виголосив доповідь на тему: „Наші завдання в новій організації”. По доповіді відбулась жвава дискусія при перекусці, яку приготували пані В. Кацуляк та Е. Мрозівська.

16 травня ц. р. Відділ ООЧСУ спільно з парафією української католицької церкви та Відділом Союзу Українок влаштував святочні сходини, присвячені пам'яті Героїв України. Свято попередила Літургія та Панахида, відправлена за поляглих героїв. В програмі сходи входили доповіді п-ни Рохани Оренчук та п-ни О. Чато. При музичному супроводі пані М. Жарської молодь продекламувала вірш „Україна” (музика М. Лисенка). В спільній деклямації взяли участь: Я. Близцак мол., Марія Жарська мол., Люба Жарська, Ольга Потрогос, Роман Оренчук, Христина Близцак. Присутніх на святі було понад 50 осіб.

Завдяки жертвенності наших членів, а особливо пань, які приготувляють печиво на сходини та свята, наші фінансові ресурси побільшуються. Окрема подяка від Управи належить паням: В. Кацуляк, Е. Мрозівській, М. Петренко, О. Чато, О. Шишці, О. Шраєр та М. Жарській за їхні пожертви та співпрацю.

Ярослав Близцак

УКРАЇНЦІ БОФФАЛО ПРОТИ КОНТАКТІВ З ОКУПАНТАМИ

23-го травня ц. р. відбулися в Боффало, в домі „Дніпро”, збори на яких д-р Петро Мірчук виступив з доповіддю на тему — „Можливості співпраці українців на еміграції”.

Прелегент говорив, що українська громада може

і повинна мати різні партії з відмінними політичними поглядами. Але ті погляди не можуть бути суперечними з загальнонаціональними інтересами. Доповідач критикував спроби деяких груп організувати зустрічі з висланцями окупаційного режиму з України, які прибувають під фірмою культурних діячів. Д-р П. Мірчук докладно вияснив шкідливість і небезпеки таких зустрічей. Він навів приклад з часів другої світової війни з маршалом Петеном у Франції, якого громадська опінія і суд засудили за колаборацію з німцями, не зважаючи на його великі заслуги у попередній війні.

Прелегент заявив, що еміграція не має власної виконавчої влади, що могла б змушувати меншість підпорядкуватися рішенням більшості, як, наприклад, рішенням УККА, в склад якого входять представники різних партій і груп. Співпраця українців на еміграції, сказав прелегент, можлива лише на основі національної солідарності, на вмінні підпорядкуватися рішенням більшості, відкиненні шкідливих проявів махновщини і нетерпимости. Кожний повинен мати відвагу признатися до помилок і в дальшій праці старатися їх направили.

Доповідь д-ра П. Мірчука, виголошену з темпераментом, дотепно і переконливо, присутні вислухали з увагою і нагородили його довготривалими оплесками.

По доповіді відбулася жвава дискусія, у висліді якій прийнято більшістю голосів, при двох „проти”, резолюцію, в якій присутні на зборах заявили свою солідарність зі становищем у справі зв'язків, зустрічей і „культурного обміну” з висланцями окупаційного режиму в Україні, що його зайняв XIII З'їзд ООЧСУ та Централя УККА. Присутні на зборах закликають усіх українців активно протиставитися спробам окупанта України розсварити і розбити одноцільний самостійницький фронт української спільноти за кордоном і скомпромітувати її в очах українського народу на рідних землях.

Н. Н.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

АВСТРАЛІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ПРОТИ КОЕКЗИСТЕНЦІЇ

В кількох українських газетах появилися неправдиві вістки про „коекзистенцію” українців в Австралії з представниками советського режиму. Нібито Союз Українських Організацій Австралії дістав „дружнього листа” від Товариства культурних зв'язків з українцями закордоном, нібито на Шевченківських святах у Сідней й Кенберрі (столиці Австралії) були представники советської амбасаді...

На підставі листа від Союзу Українських Організацій Австралії можемо з певністю ствердити, що обидві ці „качки” висано з пальця.

СУОА не дістав ніякого листа, дістала листа від советського Т-ва культурних зв'язків Управа Української Громади Вікторії, але його зігнувала.

Ювілейні Шевченківські Комітети в Сідней й Кенберрі не запрошували ніяких представників советської

амбасаді і нічого не знали про їхню приязність на Шевченківських академіях. Вони могли прийти на відомлення у пресі так, як приходять і деякі чужинці, австралійці чи емігранти з інших країн Європи. Вступ на академії вільний для всіх. Тому закиди в сторону Шевченківських Комітетів неоправдані й кривдять.

Щоб не ширилося баламутство, на пленарному засіданні управи Союзу Українських Організацій Австралії 14. 3. ц. р. в Мелбурні прийнято одностайно заяву його голови — інж. Мирослава Болуха, що СУАО, як центральна українська громадська установа в Австралії — не піде на ніякі культурні зв'язки з представниками советського режиму і остерегає своїх членів, українські громади й організації, не робити ніякого вилому в одностайному фронті всіх українських організацій Австралії.

Досі в Австралії ще не було ніякого вилому у зв'язку з акцією Т-ва культзв'язків з українцями закордоном, — і є підстави сподіватися, що й не буде!

НЕ ПРИЗНАЧЕНИЙ, А ОБРАНИЙ

Вельмиповажаний пане Редакторе!

...Я з великою пошаною ставлюся до „Вісника” ООЧСУ, бо пишуть в ньому такі солідні автори, як д-р Д. Донцов, Я. Стецько, д-р Петро Мірчук, д-р М. Кушнір, Ст. Галамай, Юрій Тис-Крохмалюк і ін. Статті д-ра Д. Донцова перечитую по кілька разів. Але не сподобалось мені одне місце в статті п. Івана Левадного „Незламний український патріот” (в числі за лютий цього року). Ця стаття була б цілком доброю і патріотичною, якби не допустився автор ось такого неправильного твердження: „Старшина в Глухові хотіла була обрати Полуботка, але цар не погодився на його кандидатуру („він надто розумний, з нього може вийти другий Мазепа”) і призначив натомість старого, не енергійного Івана Скоропадського... Скоропадський як умів і міг заступався за своїх земляків, але на нього не звертали уваги, і він, огірчений усім тим, незабаром помер”.

Тепер подивимось, що пише про це наш відомий історик проф. О. Оглоблин. На стор. 325-ій його книжки „Гетьман Іван Мазепа та його доба” читаємо: „... кандидатура Скоропадського була відома в московських урядових колах, як Мазепина рекомендація”. Далі на стор. 326-ій проф. О. Оглоблин пише: „На обрання нового гетьмана у Глухові (на обрання — не призначення! — І. К.) з'явилися тільки полковники Стародубівський — І. Скоропадський і Чернігівський — П. Полуботок і наказні полковники Переяславський — С. Томара і Ніженський — Жураковський... Решта полковників була на Правобережжі й не брала участі в виборах”.

І ще на стор. 328-ій цієї ж праці читаємо: „Скоропадський виправдав довір'я Мазепа. В найстрашніші часи для України після Полтавської катастрофи, в умовах фактичної московської окупації, він робив усе, що міг, для того, щоб боронити інтереси Української держави. Звичайно, Скоропадський не міг не повернутися до старої політики Мазепа щодо Москви, але московський уряд ніколи повністю йому не довіряв, дістаючи до того ще від своїх агентів в Україні — московських і українських — численні факти й далеко не завжди безпідставні доноси на Гетьмана про його

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1964

(Продовження)

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

По \$ 5.00 — Савка Микола, Дупіряк В., Мандзюк, Мазур В., Живка Михайло, Рад Степан, Дубас Пилип, Українсько-Америк. Горож. Клуб, Кравчук, Сапіга Михайло, Вучинський, Собків Володимир, Шегда Мирон, Хасько Тарас, Трачак Ст., Прунко, Рожак Петро, Терлецький Степан, Сосновий Михайло, Наталя, Ламих Степан, Равлик Анна, Кіндус Микола, Дармопрай В., Шандек Г., Українська Кат. Катедра, Захарко Григорій, Слотюк, Павлович Василь, Ельдорадо, Ганусей-Музична С-ка, Бил В., Дакун, Сверида Іван, Дуда, Микицей Степан, Фортуна.

По \$ 4.00 — Тидерцс, Низ Петро.

По \$ 3.00 — Заболотний Іван, Дупіряк Іван, Винницький, Мицько Дмитро, Войко, о. М. Пирх, Підперигора С., Шуляк Михайло, Станяк Мих., Н. Н., Тимчишин В., Тередяк Дмитро, Кондера Михайло, Заходило Роман, Налиняк Петро, Петрів, Вовчак Степанія, Максимюк, Музика, Масляник, Моца, Мр. Бровн, Старобранський, Михайлюк.

По \$ 2.42 — Максимчук В.

По \$ 2.00 — Насюк Стеве, Матковська Марія, Сич Семен, Вудівський, Семенюк, Місс. Корко, Шпак Марія, Антонів Акс, Остап Дмитро, Нузак Василь, Здоров Степан, Шевчук Іван, Сівіцький Макар, Шевчук Іван, Іван, Дикан Іван, Гук Тое, Чабан Тимко, Школик Гр., Торос, Савцьо, Кйба Той, Мошин Петро, Шоппа Іван, Помир, Василик, Майкович Павло, Ясінчук Евдокія, Кяхюк, Вітишин, Салаяпата, Маслій, Городович Петро, Нечіткий, Шарак Іван, Канцер Олекса, Канчак Дмитро, Іваськів Тарас, Петрів Іван, Соловій Александер, Хомин М., Войтановський С., Хитрук Іван, Осадчук Михайло, Беркович Макс, Еко — Склад Меблів, Медвідь, Костяк Ярослав, Чайківський Осип, Яцьків, Газарук, Комар, Стасюк, Качур, Гурав Василь, І. Галят.

По \$ 1.00 — Жилибіда Олена, Мельник Анна, Пацура, Хробак, Рибачка, Боровий Настя, Ріхульський, Федуньо, Годованець, Федорійчук, Іванців, Франек, Танчак, Ковалюк Микола, Ковальський, Гаскіль Ангела, Мартинюк, Демко Петро.

По \$ 0.50 — Лаврів Іван.

Збіркова листа ч. 183. Збірники: Романець Мих. і Сівак Іван.

По \$ 10.00 — Лось Василь.

По \$ 5.00 — Ходан, Воляннюк Степан, Тимчук, Воляннюк К., Лось Василь, Антоняк Іван, Васараб Іван, Тритяки, Бунь Григорій.

По \$ 3.00 — Гринечко, Данків В., Микитюк, Ганкевич Василь, Феден М., Гарасим Володимир, Шабля Дмитро, Телетник Марія.

~~~~~
доброзичливе ставлення до мазепинців, що залишилися на Гетьманщині, і до самого Мазепа... Ім'я і пам'ять Скоропадського завжди залишалися чистими в колах української мазепинської еміграції”.

Отже, згадане твердження п. І. Левадного справляє враження зложки дьогтю в його змістовній і цікаво написаній статті.

Іван Калинович

По \$ 2.00 — Васильчук Григорій, Сеняковські, Стасяк, Сенейко, Йосиф, Федак Олег, Циган Юрій, Романець Мих., Фоліс Волод., Прокоп Степан, Масюк Михайло, Рущій Едокія, Релецький І., Клос Омелян, Ружило Юлія, Зубик М., Левановський, Косеньови, Ваглай В., Пригода Р.

По \$ 1.00 — Мисик Микита, Гарасим Марія, Риндяк Оленка, Янік Анна.

Збіркові листи чч.: 185 і 186. Збірники: Рад Степан і Захарко Григорій.

По \$ 7.00 — Лесів Василь.

По \$ 5.00 — Дятковський, Юр Олекса, Коровець Тіна, Іванів Михайло, Москалюк Н., Станко Микола.

По \$ 3.00 — Герлевич Анна, Ворт Дмитро, Іней Григорій, Мороз Данило, Антоник.

По \$ 2.00 — Данькович А., Кузів Стах, Бохна Осип, Вовчасний Марія, Дорошенко, Федорів Оля, Бєрвік, Кунц Дмитро, Цікало, Федюк Степан, Сітальська, Паранич, Максимович, Федорович, Лев Гануся, Кравчишин Осип.

По \$ 1.00 — Дрогомирецький, Піскор, Ходак.

Збіркова листа ч. 188. Збірник: Кушнір Андрій.

По \$ 10.00 — Кусень Іван, Кривий Василь, Заставний Лука.

По \$ 5.00 — Кушнір Андрій, Кушнір Василь, Романський Михайло, Черепаха Остап, Дубчак Теодор, Іванишин, Лев Нестор, Олешницький, Ткачук, Ісарик Микола.

По \$ 3.00 — Люба Петро, Ганейко Марія, Дмитришин О., Боднар Іван, Садівник Іван, Вовк Александер, Петрівська, Сивків Микола.

По \$ 2.00 — Шпанда Іван, Матуш Вол., Ганас Андрій, Ціцінський С., Весолович Григор, Юркевич, Соновий, Нечипор, Кульчицький.

По \$ 1.00 — Мамчур Михайло, Коник.

Збіркові листи чч.: 189 і 190. Збірник: д-р Вернадий Ярослав.

По \$ 10.00 — Вернадий Ярослав, Сухий Роман, Ченстух Яр., Романенчук Богд.

По \$ 5.00 — Білик Ол., Грабовенські О. і М., Білинський І., Перфецький Богдан, Білик Михайло, Лисобей М., Нечіткий, Паладій Борис, Тимків Григорій, Маркович Зоя, Войчук В., Даньківський, Ковальчин М., Седорак Роман, Колінки, Капій, Мірчук Петро, Мачук Юрій, Полохайло Мирон, Станько Петро, Шаран М.

По \$ 4.00 — Попчук Андрій.

По \$ 3.00 — Гаврась О., Кохановські, Телепки Я. і Ю., Богачевський Ю., Луцький М., Оранська, Шуст Ігор, Пушкар Лев, Генік Чалий, Нечіткий, Нечіткий, Бурчак М., Данилів, Слюсаренко А., Спанчак Микола, Евсевський Сергій.

По \$ 2.00 — Сірій Іван, Богачевський О., Кунців, Поритко, Малюк Вол., Тхорів Михайло, Булик Р., Субтельний, Корсунь Ольга, Панасюк В., Юрченко, Корсунь Євген.

По \$ 1.00 — Василь Н., Дана, Ганас Орест, Артишин.

Збіркова листа ч. 191. Збірник: Бєднарський Роман.

По \$ 10.00 — Риндяч Володимир, Бєднарський Роман.

По \$ 5.00 — Паузняк Р. і Н., о. Лебедович, Гудь Мик., Сенейко.

По \$ 4.00 — Бурбело, Солонинка Андрій.

По \$ 3.00 — Гаранчук Євген, Шаран Іван, Івасиків Любомир.

По \$ 2.00 — Сас Роман, Хоптяний В., Дракус, Кушнір Лев, Свора Іван, Шиприкєвич В.

По \$ 1.00 — Лазор Любомир.

Збіркові листи чч.: 193 і 194. Збірники: Гайдучок Іван і Мєчик Теодор.

По \$ 10.00 — Насєвич Михайло, Ясініський.

По \$ 5.00 — Мєчик Теодор, Столяр Василь, Гайдучок Іван, Ткач Петро, Мартинович Я., Вак-Бойчук Теофіль, Обуцак, Тодорів, Квашинський Зєнон, Стремко Алекс, Квятковський, Дємянчук М., Розчинський, Карбівник Мирон, Гавриш.

По \$ 4.00 — Гануцак Вол.

По \$ 3.00 — Осадчук Павло, Гура Іван, Дацко Юрко, Антоник Осип, Харєчко Олекса, Андрусів, Смоляк, Паншин, Лукавський, Кольба Василь, Куц, Качик, Балас А., Габля Степан, Рой Василь, Макогонєнко.

По \$ 2.00 — Пашкур Олекса, Зін Мих., Нєчиткий, Якимів Микола, Дубіль Семен, Халус Теодор, Труш Евстахій, Жук В., Гринюк Іван, Васильківський Павло, Нєчиткий, Ющишин А., Вабій Осип, Павлюк Нєст. Ріпях, Гнідий, Гурський П., Зінченко, Ковальчик, Миронюк.

По \$ 1.00 — Нармонт Григор, Миколаївський Мих., Макар Іван, Стебельські, Сидорєнко Микола, Пицальник, Микієвич, Теодор.

Збіркова листа ч. 195. Збірники: Тимків Микола і Боруд Василь.

По \$ 5.00 — Загачєвський Мих., Чопко Іван, Богуцький Андрій, Тимків Микола, Ворєцький Василь, Полатайко Іван, Шашаровський Володимир.

По \$ 4.00 — Кулинич Павло.

По \$ 3.00 — Жєгєстовський Петро, Кравченко Захар.

По \$ 2.00 — Федорійчук Дмитро, Вілоускєвич Григор, Альбін Павло, Губчак Василь, Пуздряк Іван, Федоруцак Юстина, Ковалик Дмитро, Мокан Іван, Малько Володимир, Вартків Микола, Сісак Євген, Кокорудз Роман, Стецурак Михайло, Мисак Павло.

По \$ 1.00 — Сташко Іван, Пєцак Михайло, Зінь, Юрків Іван, Ковальчик, Пиш Анна, Голік Петро, Крамарєнко Корнєль.

ФЕНІКСВІЛІЄ, ПА.

Збіркова листа ч. 197. Збірник: Андрій Шишак.

По \$ 5.00 — Шишак Андрій, Сочєцький Т., Ремєнець Мих., Сєх Михайло.

По \$ 3.00 — Коробій М., Пурчак Григорій, Грильо Іван, Чук Дмитро, Роман Михайло, Гундер Петро, Іванців Іван, Критович Григорій.

По \$ 2.00 — Польовий І., Підгайний Іван, Місько Степан, Ковалєвський Пилип, Іванчук Василь, Любер Вол., Драбшак Антін, Мандрусак Іван, Мєльник Степан, Вучко Микола, Фика Йосиф, Геремєш Степан, Діцкон Володимир, І. Вігерін, Н. Либидинський, М. Постуляк, І. Вітик, М. Наконєчний, М. Якимєць, М. Геремєш, І. Фука, О. Вучковський, Ст. Жгута, П. Фука, М. Вородєцький, Г. Дацко.

По \$ 1.00 — Колубінський В., Малиць Й., Цєкот Василь, Маллярд.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩІРЕ СПАСИБІ!

(Продовження збірки в наступному числі)